

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra muzikologie

DUCHOVNÍ TVORBA JANA JIRÁSKA
Sacred Music of Jan Jirásek

Bakalářská práce

Ludmila Libosvárová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Eva Vičarová, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím uvedených zdrojů. Souhlasím, aby má práce byla ke studijním účelům zpřístupněna na Univerzitě Palackého v Olomouci.

V Olomouci dne .....

Ludmila Libosvárová

Chtěla bych poděkovat panu Janu Jiráskovi za jeho vstřícnost a ochotu spolupracovat a za poskytnutí partitur, nahrávek a rozhovorů. Poděkování za doplnění informací patří také panu Jiřímu Skopalovi. Dále bych ráda poděkovala vedoucí práce doc. PhDr. Evě Vičarové, Ph.D., za vstřícnost, odborné vedení práce a pohotovou spolupráci. Za pomoc děkuji také svým přátelům Václavu Martincovi, Tereze Vaculové a Kateřině Pechálové.

OBSAH

ÚVOD	5
STAV BĀDÁNÍ.....	6
DUCHOVNÍ HUDBA	8
VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ.....	8
STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE DUCHOVNÍ HUDBY	10
DO POČÁTKU 20. STOLETÍ.....	10
20. STOLETÍ	12
21. STOLETÍ	14
JAN JIRÁSEK	16
ŽIVOTOPIS	16
DÍLO	18
HUDEBNÍ ŘEČ.....	21
DUCHOVNÍ TVORBA	25
VOKÁLNÍ	25
INSTRUMENTÁLNÍ	38
<i>MONDI PARALLELI</i>	45
ZÁVĚR	57
SHRNUTÍ	59
SUMMARY	60
ZUSAMMENFASSUNG.....	61
ANOTACE.....	62
ANNOTATION	62
SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	63

ÚVOD

Duchovní hudba v historii prošla velmi pestrým vývojem. Zvláště 20. století přineslo v hudbě obecně mnoho nových tendencí a technik, z nichž můžeme jmenovat např. dodekafonii, atonalitu, témbrovou hudbu aj., které přirozeně pronikaly i do duchovní tvorby. Někteří autoři na hudbu 20. století navazovali, jiní se však proti ní spíše vymezili. Mezi autory, kteří nedbali avantgardních inovací 20. století a ve své duchovní tvorbě navazují na hudbu romantismu, patří např. Miloš Bok. Naproti tomu můžeme vymezit skladatele, jejichž hudba v sobě nese stopy hudební ontogeneze a můžeme tedy říct, že se svou tvorbou de facto odklání od všech směrů, ale zároveň z mnohých vychází. Mezi takové postmoderní autory, jež ve své hudbě spojují mnohé prvky, patří také Jan Jirásek. Jan Jirásek není primárně skladatelem duchovní hudby. Jeho tvorba je bohatá napříč všemi směry. Podobně je tomu také s Jiráskovou postmoderní hudební řečí, která k posluchači promlouvá pomocí pozoruhodného propojení všemožných inspirací.

Cílem této práce je představit osobnost autora, jeho hlavní dílo a blíže se zaobírat jeho duchovní tvorbou. Práce se zabývá objasněním jeho hudební řeči, tvůrčích východisek a Jiráskově přístupu k duchovní hudbě jako takové.

Úvodní kapitoly se ve stručnosti věnují charakteristice základních pojmů, kterými jsou: duchovní hudba, církevní hudba a chrámová hudba, a stručným vývojem dějin duchovní hudby od počátku až po současnost.

Následující kapitoly již pojednávají přímo o Janu Jiráskovi a jeho tvorbě. Nejdříve autorka představuje Jiráskův životopis a následně se věnuje jeho nejdůležitějším dílům. Jiráskově hudební řeči je věnována samostatná kapitola, jejíž cílem je zejména objasnění tvůrčích východisek autora a jeho přístupu ke kompozici.

Další části textu jsou již zaměřeny na samotnou duchovní tvorbu Jana Jiráska, kterou autorka dělí na vokální a instrumentální. U každého díla nalezneme jeho stručnou charakteristiku a nejdůležitější informace.

Závěrečná kapitola se podrobněji věnuje Jiráskově duchovnímu cyklu *Mondi Paralleli*, jež autorku zaujal svým duchovně-filozofickým poselstvím a různorodostí hudebního materiálu, se kterou zde autor pracuje.

STAV BĀDÁNĪ

Výchozím tématem této práce je duchovní hudba. K vymezení tohoto žánru poslouží hesla „duchovní hudba“, „církevní hudba“ a „chrámová hudba“ zpracovaná Jiřím Fukačem ve *Slovníku české hudební kultury*.¹ Součástí těchto hesel jsou i stručné dějiny duchovní hudby. Definici duchovní hudby podává také Jiří Vysloužil ve svém *Hudebním slovníku pro každého*.²

Klíčovým zdrojem informací pro danou oblast je monografie *Mše v soudobé české hudbě*³ od Michala Nedělky. Ten ve své knize charakterizuje liturgii katolické církve, blíže se věnuje hudbě mešního obřadu a v neposlední řadě analyzuje vybrané kompozice významných českých reprezentantů tohoto žánru, takže publikace poskytla srovnávací materiál. Jako zdroj informací k problematice charakteristiky i dějin žánru duchovní hudby dobře poslouží také již starší kniha s názvem *Duchovní hudba*⁴ Antonína Čaly.

Základní literaturou k dějinám duchovní hudby jsou dvě studie. První z nich je přehledová brožura *Stručný přehled dějin katolické chrámové hudby*⁵ od Jiřího Sehnala a druhou pak pojednání *K vývoji české chrámové hudby ve 20. století*⁶ od Evy Vičarové. Ta se problematikou duchovní hudby zabývá také ve své knize *Hudba v olomoucké katedrále*.⁷ Celou řadu užitečných informací lze nalézt ve studijním textu určeném pro posluchače Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně *Duchovní hudba 20. století*⁸ Miroslava Bučka. Je možné také využít informací, které prezentují.

Co se týče zahraničních encyklopedií, vymezení nejdůležitějších pojmů a historických okolností spjatých s duchovní hudbou se může čtenář dozvědět také prostřednictvím hesel „Roman Catholic church music“⁹ a „mass“¹⁰ v online muzikologickém slovníku *The New*

---

¹FUKAČ, Jiří. Duchovní hudba, Církevní hudba, Chrámová hudba. In: *Slovník české hudební kultury*. Jiří Fukač – Jiří Vysloužil (red.). Petr Macek (ed.). Praha 1997, s. 98–100.

²VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého*. I. díl, Věcná část, Vizovice 1995, s. 71.

³NEDĚLKA, Michal. *Mše v současné české hudbě*. Praha 2005.

⁴ČALA, Antonín. *Duchovní hudba*. Olomouc 1946.

⁵SEHNAL, Jiří. *Stručný přehled dějin katolické chrámové hudby*. Rosice 1999.

⁶VIČAROVÁ, Eva. K vývoji české chrámové hudby ve 20. století. In: *Musicologica Brunensia*. 2013, r. 48, č. 2, s. 143–153.

⁷VIČAROVÁ, Eva. *Hudba v olomoucké katedrále*. Olomouc 2012.

⁸BUČEK, Miroslav. *Duchovní hudba 20. století*. Brno, 1999. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.

⁹DYER, Joseph. Roman Catholic church music [online]. In: *The New Grove dictionary of music and musicians* [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000046758?rskey=eEPYv2&result=7>.

¹⁰Mass [online]. In: *The New Grove dictionary of music and musicians* [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000045872?rskey=4oD5bB&result=1>.

Grove Dictionary of Music and Musicians a hesel „geistliche Musik“ a „Kirchenmusik“ v německé encyklopedii *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*.¹¹

O skladateli Janu Jiráskovi nebyla vydána žádná monografie. Velké množství informací je však dostupných z Jiráskových webových stránek.¹² *Český hudební slovník osob a institucí*¹³ obsahuje obsáhlý text o Jiráskovi včetně výběru děl a diskografie. Autorem tohoto textu je Mojmir Sobotka. Soupis Jiráskových děl a přehlednou časovou osu jeho života nalezneme také na webu musicbase.cz¹⁴ a musica.cz¹⁵, není však známo, kdo je autorem těchto textů. Základní informace o skladateli podávají i online muzikologické slovníky *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*¹⁶ a *Die Musik in Geschichte und Gegenwart*.¹⁷ Jiráskovo jméno nalezneme také v internetové encyklopedii Wikipedie¹⁸, jedná se však pouze o třívěté heslo, které není pro tuto práci relevantní. Jelikož se Jirásek věnuje i kompozici filmové hudby, podobná hesla o něm nalezneme také na filmových webech jako např. Česko-Slovenská filmová databáze.¹⁹ Stručný životopis a informace o provádění Jiráskovy hudby a jeho pedagogické činnosti podává na svém webu Český rozhlas.²⁰

Existuje seminární práce Evy Balcárkové, jež vznikla v Seminárii hudební historie, zaměřená zejména na analýzu Jiráskovy *Missa propria*.²¹ Významným zdrojem k získání informací jsou publikované rozhovory s autorem. Filmové hudbě se v rozhovoru

---

¹¹*Die Musik in Geschichte und Gegenwart: allgemeine Enzyklopädie der Musik begründet von Friedrich Blume*. 2., neubearb. Ausg. Kassel: Bärenreiter, 1986.

¹²Jan Jirásek [online]. [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/o-mne/>.

¹³SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: *Český hudební slovník osob a institucí* [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁴*Jirásek Jan Jan* [online]. In: Music Base [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z:

<https://www.musicbase.cz/composers/374-jirasek-jan/>.

¹⁵*Jirásek Jan* [online]. In: musica.cz [cit. 25. 1. 2020] Dostupné z:

https://web.archive.org/web/20130619231139/http://www.musica.cz/skladatele.php?id_skladatele=181.

¹⁶PUDLÁK, Miroslav. „Jan Jirásek“ [online]. In: *The New Grove dictionary of music and musicians* [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z:

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000046790?rskey=p6J8us>.

¹⁷NACHMILNEROVÁ, Eva. „Jan Jirásek“ [online]. In: *Die Music in Geschichte und Gegenwart* [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.mgg-online.com/article?id=mgg16550&v=1.0&rs=mgg16550>.

¹⁸„Jan Jirásek“ [online]. In: Wikipedia [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Jir%C3%A1sek.

¹⁹*Jan Jirásek* [online]. In: Česko-Slovenská filmová databáze [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z:

<https://www.csfd.cz/tvurce/62507-jan-jirasek/>.

²⁰*Jan Jirásek* [online]. In: Český rozhlas [cit. 29. 1. 2020]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/jan-jirasek-8033051>.

²¹BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie.

s názvem „JAN JIRÁSEK: Hudbu složil, Českého lva dostal“ věnuje Adéla Němečková pro magazín *Quartier*²² či Luboš Stehlík v rozhovoru „Jan Jirásek: interview pro časopis *Harmonie*“.²³ Zejména na Jiráskovu pedagogickou činnost se pak soustředí ve svém rozhovoru „Dostal email od klasika a potkal mládě krokodýla“ Petr Mareček pro *MF DNES*.²⁴ Na otázku „Jak komponujete“ pak Jirásek odpovídá v dalším rozhovoru pro *MF DNES*.²⁵ Důležitým zdrojem je také článek Jitky Slavíkové o *Lukášových pašijích* pro *Hudební rozhledy*.²⁶ Notový materiál, včetně nahrávek, pro tuto práci poskytl sám autor a byl také vstřícný ke spolupráci, takže emailová korespondence a rozhovor²⁷ s autorem je taktéž velmi cenným zdrojem informací.

DUCHOVNÍ HUDBA VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

V literatuře se setkáme se třemi různými označeními pro hudbu, jež má určitou spojitost s vírou a náboženstvím, tedy duchovní hudba, chrámová hudba, církevní hudba. Tyto pojmy jsou do určité míry synonymy, přesto je ale možno rozlišit jejich význam.

V *Hudebním slovníku pro každého* je **duchovní hudba** charakterizována jako každá hudba na duchovní text, která může, ale nemusí být určena k liturgickým účelům.²⁸ *Český hudební slovník* duchovní hudbu označuje jako alternativu výrazu církevní hudba. Duchovní hudba má význam „vztahující se k duchu, náboženský, kněžský“, toto označení se používá v případě, že chceme zdůraznit náboženskou obsahovost hudebních projevů. Často se tento výraz spojuje s názvy konkrétních typů hudební tvorby.²⁹

Chrámovou hudbu označuje slovník stejně jako duchovní hudbu jako alternativu výrazu církevní hudba. Chrámová hudba označuje hudbu, která je úzce spjatá s chrámovým prostředím. Např. J. J. Ryba v tomto smyslu používal termín „kostelní Muzyka“ z

---

²²NĚMEČKOVÁ, Adéla. *JAN JIRÁSEK: Hudbu složil, Českého lva dostal* [online]. In: *Quartier* 11. 9. 2018 [cit. 29. 1. 2020]: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-hudbu-slozil-ceskeho-lva-dostal/>.

²³STEHLÍK, Luboš. *Jan Jirásek: interview pro časopis Harmonie* [online]. 5. 1. 2001 [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-interview-pro-casopis-harmonie/>.

²⁴MAREČEK, Petr. *Dostal email od klasika a potkal mládě krokodýla* [online]. In: *MF DNES* 14. 5. 2019 [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/dostal-email-od-klasika-a-potkal-mlade-krokodyla/>.

²⁵*Jan Jirásek: interview pro MF Dnes* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-interview-pro-mf-dnes/>.

²⁶SLAVÍKOVÁ, Jitka. Carl Orff – Jan Jirásek: Lukášovy pašije (podle rukopisu J. S. Bacha). In: *Hudební rozhledy*. 1995, č. 11, s. 34–35.

²⁷Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

²⁸VYSLOUŽIL, Jiří. Duchovní hudba. In: *Hudební slovník pro každého*. I. díl, Věcná část, Vizovice 1995, s. 71.

²⁹FUKAČ, Jiří. Duchovní hudba. In: *Slovník české hudební kultury*. Jiří Fukač – Jiří Vysloužil (red.). Petr Macek (ed.). Praha 1997, s. 170.

německého „Kirchenmusik“. Později byl však tento výraz nahrazen pojmem církevní hudba. Označení chrámová hudba používáme stále, a to v situaci, kdy chceme zdůraznit spojení hudby s prostředím chrámu jako architektonického objektu či instituce.³⁰ Naproti tomu Jiří Vysloužil v *Hudebního slovníku pro každého* nepovažuje pojem chrámová hudba za synonymum pojmu církevní hudba, protože chrámová hudba je druhem funkcionální hudby určené přímo k liturgii, a proto je primárně vokální a jen výjimečně čistě instrumentální.³¹

Nejvíce je ve slovnících pojednáno o **hudbě církevní**. *Hudební slovník pro každého* církevní hudbu definuje jako každou liturgickou i neliturgickou hudbu určenou k bohoslužebným úkolům církve. Můžeme proto rozlišovat např. hudbu římsko-katolickou, evangelickou, pravoslavnou aj. V případě, že liturgické texty slouží k individuálnímu uměleckému vyjádření, jedná se však o hudbu duchovní, nikoliv církevní.³² *Slovník české hudební kultury* církevní hudbu definuje takto: „Církevní hudbu lze v zásadě chápat jako funkcionální žánr hudby, v jehož rámci se v sepětí s obsahem a formami církevního života rozvíjí různé typy hudební produkce.“ Dále je uvedeno, že toto označení je víceméně synonymní s výrazy duchovní hudba a chrámová hudba. Pojem církevní hudba je historicky proměnlivý, a proto nemůže být jednoznačně použit jako druh hudby.³³

V současnosti se nejčastěji rozlišuje mezi hudbou liturgickou (mše, liturgie hodin, duchovní písně, ...) a duchovní, jež má spojitost s náboženským životem nebo je určena k provozování v chrámech (duchovní koncert). Vzhledem k charakteru Jiráskovy tvorby bude v této práci užíváno pojmu duchovní hudba, a to ve významu, že se jedná o hudbu, která slouží k individuálnímu uměleckému vyjádření, a nemá tedy funkční význam pro liturgii.

---

³⁰FUKAČ, Jiří. Chrámová hudba. In: *Slovník české hudební kultury*. Jiří Fukač – Jiří Vysloužil (red.). Petr Macek (ed.). Praha 1997, s. 365.

³¹VYSLOUŽIL, Jiří. Chrámová hudba. In: *Hudební slovník pro každého*. I. díl, Věcná část, Vizovice 1995, s. 122.

³²VYSLOUŽIL, Jiří. Církevní hudba. In: *Hudební slovník pro každého*. I. díl, Věcná část, Vizovice 1995, s. 47.

³³FUKAČ, Jiří. Církevní hudba. In: *Slovník české hudební kultury*. Jiří Fukač – Jiří Vysloužil (red.). Petr Macek (ed.). Praha 1997, s. 98.

STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE DUCHOVNÍ HUDBY

Následující kapitoly jsou zaměřeny na vývoj křesťanské hudby a z velké části se týkají hudby liturgické. Je tomu tak proto, že v našem evropském prostředí se duchovní hudba jako taková vyvinula právě z křesťanské liturgické hudby.

DO POČÁTKU 20. STOLETÍ.

Duchovní hudba prošla velkým vývojem. Z dějin víme, že náboženství bylo vždy a všude spojováno právě s hudbou. Dá se říct, že je to něco přirozeného a setkáváme se s tím u pohanů, křesťanů, židů, buddhistů, hinduistů, vyznavačů islámu i v náboženstvích Dálného východu aj., duchovní hudbu tak nalzáme ve všech kulturách. Pro tuto práci je však výchozí hudba křesťanská.

Hudbu spojuje ve Starém zákoně s liturgií sám Bůh a v Bibli nalezneme mnoho zmínek o provozování hudby při obřadech. Nejčastěji se jedná o zpěv žalmů, zpěvy sborů levitů³⁴ nebo hru na harfu, citeru a polnice. Nový zákon v této tradici pokračuje a kromě zmínek o zpěvu žalmů aj. zde nalezneme také chvalozpěvy (např. stále užívaný Magnificat).³⁵ Sv. Pavel pak v listu Efeským píše: „*Promlouvejte k sobě navzájem v žalmech, chvalozpěvech a duchovních písních, svým srdcem zpívejte a hrajte Pánu.*“³⁶

Křesťanství se vyvíjelo společně s historicko-společenským vývojem. Často se hledaly nové kompromisy ve spojení staré tradice a moderních idejí, ale stejně tak se vyskytovaly tendence návratu k raně křesťanskému životu. Je zde však patrný rozdíl mezi východním a západním křesťanstvím. Východní křesťanství ani zdaleka neprošlo takovým vývojem jako západní, a tak východní křesťanská hudba zůstala zachována v téměř původní podobě až dodnes. Západní římsko-katolická církev reagovala na společensko-historický vývoj otevřeněji, tato otevřenost se projevila jak v liturgii a jazyce, tak v hudbě.³⁷ Vývoj však probíhal nejednotně, proto na podnět papeže Řehoře Velikého došlo v 7. století k asi sto padesát let trvající hudební reformaci, která měla za úkol právě sjednocení tehdejší hudby, tedy gregoriánského chorálu.³⁸

---

³⁴Podle židovské tradice příslušníci jednoho z dvanácti izraelských kmenů. *Levita* [online]. In: Wikipedia [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Levita>

³⁵ČALA, Antonín. *Duchovní hudba*. Olomouc 1946. s. 9–10.

³⁶*Efes 5, 19* [online]. In: Bible [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://my.bible.com/bible/15/EPH.5.19>

³⁷FUKAČ, Jiří. Církevní hudba. In: *Slovník české hudební kultury*. Jiří Fukač – Jiří Vysloužil (red.). Petr Macek (ed.). Praha 1997, s. 98–99.

³⁸SEHNAL, Jiří. *Stručný přehled dějin katolické chrámové hudby*. Rosice 1999. s. 154.

Ve středověku byla církevní hudba nadřazována ostatní hudbě, ale postupně se tato tendence začala obracet a církevní hudba se začala vyvíjet společně se světskou. Tím pronikl do církevní hudby vícehlas, původně závislý na gregoriánském chorálu, vokálně-instrumentální hudba a další nové hudební formy. Toto spojení došlo tak daleko, že se postupem času vývoj církevní hudby stal závislým na vývoji světské hudby.³⁹ Církev však s tímto spojením světského a duchovního spíše nesouhlasila, to je patrné v různých spisech a nařízeních. Asi nejznámější jsou nařízení Tridentského koncilu, který trval v letech 1549–1562 a mimo jiné zakazoval použití „nesrozumitelné“ polyfonie.⁴⁰ Další velký zásah do církevní hudby se odehrál v době josefínských reforem ke konci 18. století. Josef II. – až na výjimky slavnostních mší – zakázal provozování figurální hudby v chrámech a v roce 1786 zakázal mnichům zpěv hodinkové bohoslužby.⁴¹ Toto opatření vedlo k poklesu všeobecné hudebnosti. Nemluvě o tom, že z chrámových kůrů v čím dál větší míře zněla hudba založená na světských motivech, jež odváděla obec věřících od prožitku bohoslužby. S těmito nařízeními však věřící hudebníci nesouhlasili a již začátkem 19. století se začaly formovat reformní skupiny hudebníků. Centrem reforem se stalo Řezno v Německu. Tomuto reformnímu hnutí napomáhaly také dobové romantické tendence, které podporovaly snahu o návrat ke středověku a renesanci, kdy byla liturgická hudba prostřednictvím gregoriánského chorálu a renesanční vokální polyfonie v rozkvětu. V roce 1867 byl založen Všeobecný německý cecilský svaz. Reformní hnutí usilující o návrat gregoriánského chorálu a renesanční vokální polyfonie do bohoslužby a očištění liturgické hudby od světských prvků označujeme jako cecilianismus, jehož reformní myšlenky se brzy dostaly i do českých zemí. Nejdříve byl u nás vydáván časopis *Cecilie* (od roku 1874), v roce 1879 pak byla povolena Obecná jednota cyrilská a časopis byl přejmenován na *Cyril*, který vycházel až do roku 1948. Z tohoto důvodu u nás tato reforma dostala označení cyrilská. Této reformě u nás napomáhala také Jednota ku zvelebení církevní hudby v Čechách, jež vznikla již v roce 1826, a Varhanická škola založená v roce 1830. Na praktické provozování církevní hudby však toto reformní hnutí nemělo až tak velký vliv a spoustu hudebníků bylo proti, neboť se jim reformovaná hudba zdála příliš asketická a neatraktivní.⁴²

---

³⁹FUKAČ, Jiří. Církevní hudba. In: *Slovník české hudební kultury*. Jiří Fukač – Jiří Vysloužil (red.). Petr Macek (ed.). Praha 1997, s. 98–99.

⁴⁰VIČAROVÁ, Eva. *Hudba v olomoucké katedrále*. Olomouc 2012. s. 23.

⁴¹SEHNAL, Jiří. *Stručný přehled dějin katolické chrámové hudby*. Rosice 1999. s. 171.

⁴²Tamtéž, s. 172–174.

Od počátku 19. století se začal rozvíjet nový druh hudby, která byla inspirována křesťanstvím, tzv. duchovní hudba, která již nebyla určena přímo pro liturgii, ale pro koncertní využití např. *Stvoření* Josepha Haydna nebo Dvořákovo *Stabat Mater*.⁴³

20. STOLETÍ

Pius X. ve svém listu *Motu proprio* z roku 1903 opět usiloval o návrat gregoriánského chorálu do liturgie a taktéž o opětovné zapojení lidu do zpěvu.⁴⁴ Lid sice gregoriánský chorál zpívat nezačal, ale zapojoval se do bohoslužeb prostřednictvím duchovních písní. Bylo však založeno mnoho farních cyrilských jednot, které o tuto reformu v podobě návratu gregoriánského chorálu a vokální polyfonie stále usilovaly.⁴⁵

Ve 20. století vznikla řada liturgických či duchovních skladeb, jež odrážely individuální kompoziční styl svých autorů a svou mimořádnou hodnotou se zařadily do světového hudebního repertoáru. Z našeho prostředí musíme na prvním místě jmenovat Leoše Janáčka, jenž zkomponoval *Glagolskou mši* ve staroslověnském jazyce. Ze zahraničních autorů můžeme jmenovat např. Igora Stravinského (1882–1971) a jeho *Mši pro smíšený sbor a kvintet dřevěných a žesťových nástrojů* (1945–1948), Paula Hindemitha (1895–1963), který je autorem neoklasické *Mše pro smíšený sbor* (1963), Ernsta Křenka (1900–1991) a jeho *Missa duodecim* (1957), jež je zkomponována v duchu serialismu, Oliviera Messiaena (1908–1992), jenž inspiraci pro svou *Mši pro osm sopránů a osmery housle* (1933) hledal v moderní evropské modalitě⁴⁶, nebo Krzysztofa Pendereckého (1933–2020) s jeho proslulými *Pašijemi podle sv. Lukáše* (1965).⁴⁷

Po skončení druhé světové války zejména v důsledku nástupu totalitního režimu ztratila církve v komunistických zemích své postavení. Následkem toho také došlo ke zhoršení ekonomických, ale zejména společenských podmínek pro fungování liturgické hudby, tudíž došlo k mnohým omezením a nevznikalo mnoho nových kompozic. Na kůrech se uváděly skladby převážně českých autorů jako např. Vojtěcha Říhovského (1871–1950), Františka Picky (1873–1918), Josefa Nešvery (1842–1914), ale také Jana Jakuba Ryby (1765–1815) či Adama Václava Michny (1600–1676). Přirozeně však existovaly velké rozdíly mezi provozováním hudby ve městech a na venkově. Často se na chrámové

---

⁴³Tamtéž, s. 153.

⁴⁴VÍČAROVÁ, Eva. *Hudba v olomoucké katedrále*. Olomouc 2012. s. 23.

⁴⁵VÍČAROVÁ, Eva. K vývoji české chrámové hudby ve 20. století. In: *Musicologica Brunensia*. 2013, r. 48, č. 2, s. 143–153.

⁴⁶NEDĚLKA, Michal. *Mše v současné české hudbě*. Praha 2005. s. 79–80.

⁴⁷SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. Brno 2001. s. 572.

hudbě podíleli vzdělanci daných obcí.⁴⁸ Mezi skladatele, kteří se u nás v polovině 20. století věnovali komponování liturgické hudby, patří především Jan Hanuš (1915–2004), Petr Eben (1929–2007), Zdeněk Pololáník (1935), dále také Jarmil Burghauser (1921–1997), Zdeněk Lukáš (1928–2007), Antonín Tučapský (1928–2014), Jiří Laburda (1931) a Jaroslav Krček (1939).⁴⁹

Z významných opusů můžeme připomenout např. některé mše: *Missu adventus et quadragesimae* pro mužský či smíšený sbor (1951–1952) od Petra Ebena⁵⁰, *Mši pro smíšený sbor, dechové nástroje, harfu a varhany* (1956) od Zdeňka Pololáníka⁵¹ nebo *Missu glagolitica*, pro 4 sólisty, smíšený sbor, varhany, žestě a 5 hráčů na bicí nástroje (1964) od Jiřího Laburdy.⁵²

V roce 1950 napsal papež Pius XII. list *Oecumendi declaratio authentica*, v němž se kapitola *Sacrosantum Concilium* zabývá hudbou. Tento list se stal předlohou pro druhý vatikánský koncil (1962–1965). Jeho závěrům a jejich praktickému prosazování se věnuje *Musicam sacram* (1967). Bohoslužby následkem druhého vatikánského koncilu probíhaly v národním jazyce namísto latiny. Cílem toho bylo aktivní zapojení lidu do bohoslužeb, to však někdy znamenalo nižší hudební úroveň. Mnozí chrámoví hudebníci s novými nařízeními nesouhlasili, protože si museli zvykat nejen na novou hudbu, ale i na nový chod celé liturgie. Komponování zpěvů, zejména ordinária, propria a zpěvů kněží, pro tuto novou liturgii se u nás věnoval Josef Olejník (1914–2009).

Druhý vatikánský koncil má také za následek vznik schol mladých věřících, které do chrámu přináší zcela nový druh hudby a nové nástroje, nejčastěji dodnes velmi oblíbené kytary.⁵³ Zejména u křesťanské mládeže se až do dnešní doby jedná o velký fenomén,

---

⁴⁸VÍČAROVÁ, Eva. K vývoji české chrámové hudby ve 20. století. In: *Musicologica Brunensia*. 2013. r. 48, č. 2, s. 143–153.

⁴⁹VÍČAROVÁ, Eva a JANÍČKOVÁ, Kateřina. Duchovní hudba a česká hudební kultura v devadesátých letech minulého století. In: *Musicologica Brunensia*. 2019, r. 54, č. 2, s. 43–53.

⁵⁰SIMPSON, Adrienne. *Petr Eben* [online]. In: *The New Grove dictionary of music and musicians* [cit. 25. 3. 2020]. Dostupné z:

<https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000008491?rkey=hINP3j&result=1>.

⁵¹SOBOTKA, Mojmir. *Zdeněk Pololáník* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 25. 3. 2020]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2822.

⁵²SEDLÁČKOVÁ, Simona. *Jiří Laburda* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 25. 3. 2020]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=676.

⁵³VÍČAROVÁ, Eva. K vývoji české chrámové hudby ve 20. století. In: *Musicologica Brunensia*. 2013, r. 48, č. 2, s. 143–153.

jenž je mnohdy považován za pastorační prostředek. Nejčastěji se provozuje tzv. křesťanský folk, který se dá považovat za duchovní píseň. Ve druhé polovině 20. století se také začal vyvíjet směr hudby, jenž můžeme označit jako *populární hudba s duchovní tematikou*. V tomto duchu je např. známý muzikál *Jesus Christ Superstar* nebo *Missa jazz* od Jaromíra Hniličky.⁵⁴

Po tzv. sametové revoluci roku 1989 začala duchovní hudba opět ožívat, a to jak interpretačně, tak skladatelsky.⁵⁵ Mezi české významné představitele tohoto období patřili zejména: Jiří Teml (1935),⁵⁶ Petr Fiala (1943), Milan Slavický (1947–2009), Jan Bernátek (1950),⁵⁷ Jiří Pavlica (1953), jenž nachází východiska své tvorby ve folkloru, Sylvie Bodorová (1954) prostřednictvím své oratorní tvorby, Jan Jirásek (1955),⁵⁸ Pavel Zemek Novák (1957), Radek Rejšek (1959) a Miloš Bok (1968).⁵⁹

21. STOLETÍ

Co se týče provozování liturgické hudby v současnosti, dá se říct, že většina chrámů má svůj chrámový sbor, i když se liší jak velikostí, tak hudební úrovní. Největším „hudebním svátkem“ jsou na kůrech již tradičně Vánoce, proto si uveďme několik příkladů vánočního repertoáru. V drtivé většině případů se o Vánocích provozuje hudba českých autorů. Mezi autory, jejichž vánoční mše se často provádí, patří například: Jan Evangelista Kypka (1813–1868), Jan Jakub Ryba (1765–1815), František Xaver Brixl (1732–1771), Vojtěch Říhovský (1871–1950) nebo František Kolařík (1867–1927).⁶⁰ Ani interpretace současných hudebních skladatelů však nebývá výjimkou, uvádí se jak díla známých autorů, např. v bazilice ve Žďáru nad Sázavou uvedl v roce 2016 chrámový sbor premiéru *České mše vánoční* Jiřího Temla (1935)⁶¹ a v roce 2018 pak *Missu brevis* Jiřího Pavlici (1953),⁶² tak i skladby řekněme „lokálních“ autorů, např. ve farním kostele sv.

---

⁵⁴BUČEK, Miroslav. *Duchovní hudba 20. století*. Brno, 1999. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta. s. 37.

⁵⁵VÍČAROVÁ, Eva. K vývoji české chrámové hudby ve 20. století. In: *Musicologica Brunensia*. 2013, r. 48, č. 2, s. 143–153.

⁵⁶JANÍČKOVÁ, Kateřina. *Duchovní tvorba Miloše Boka*. Olomouc, 2017. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 18.

⁵⁷VÍČAROVÁ, Eva a JANÍČKOVÁ, Kateřina. Duchovní hudba a česká hudební kultura v devadesátých letech minulého století. In: *Musicologica Brunensia*. 2019, r. 54, č. 2, s. 43–53.

⁵⁸JANÍČKOVÁ, Kateřina. *Duchovní tvorba Miloše Boka*. Olomouc, 2017. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 18.

⁵⁹VÍČAROVÁ, Eva a JANÍČKOVÁ, Kateřina. Duchovní hudba a česká hudební kultura v devadesátých letech minulého století. In: *Musicologica Brunensia*. 2019, r. 54, č. 2, s. 43–53.

⁶⁰*Zpravodaj Musica sacra*. 2019, roč. 27, 1. únor.

⁶¹SMÉKALOVÁ, Miroslava. In: *Zpravodaj Musica sacra*. 2017, roč. 25, 1. únor.

⁶²SMÉKALOVÁ, Miroslava. In: *Zpravodaj Musica sacra*. 2019, roč. 27, 1. únor.

Františka Xaverského v Uherském Hradišti v roce 2019 provedl chrámový sbor a orchestr *Vánoční mši* Ingrid Silné (1962).⁶³

S duchovní hudbou jako takovou se dnes setkáváme zejména na koncertech v rámci mnohých festivalů duchovní hudby. Mezi nejvýznamnějšími můžeme jmenovat Podzimní festival duchovní hudby v Olomouci,⁶⁴ Velikonoční festival duchovní hudby v Brně,⁶⁵ festival Forest v Kroměříži⁶⁶ nebo Svatováclavské slavnosti v Praze.⁶⁷ Díla z oblasti duchovní tvorby se objevují také na programech festivalů soudobé hudby. V rámci Dnů soudobé hudby, jež v Ostravě pořádá Společnost českých hudebních skladatelů, se v roce 2019 uskutečnily dva koncerty s názvem „Hlasy v katedrále“.⁶⁸ Duchovní tvorbě byl věnován prostor i v rámci avantgardního hudebního festivalu MusicOlomouc, např. v roce 2016.⁶⁹

---

⁶³*Xaver: Informačník farnosti Uherské Hradiště*. 22. 12. 2019/60.

⁶⁴*Podzimní festival duchovní hudby* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.podzimni-festival.cz/>.

⁶⁵*Velikonoční festival duchovní hudby* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.velikonocni-festival.cz/>.

⁶⁶*Forfest* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.forfest.cz/program>.

⁶⁷*Svatováclavské slavnosti* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://svs.sdh.cz/>.

⁶⁸Ostravské dny [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.newmusicostrava.cz/cz/nezarazene-clanky/2183-program-festivalu-ostravske-dny-2019.html>.

⁶⁹*MusicOlomouc* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.musicolomouc.cz/#archiv1>.

JAN JIRÁSEK

ŽIVOTOPIS

Jan Jirásek se narodil 9. ledna 1955 v Rychnově nad Kněžnou. Pochází z nehudební rodiny a jak sám říká, svou cestu si musel skutečně „tvrdě vyšlapat.“⁷⁰ V páté třídě ZŠ začal navštěvovat soukromé klavírní lekce u prof. Věry Jelínkové. Se skládáním začal již ve třinácti letech a od svých šestnácti let začal v Hradci Králové u dr. Dvořáka soukromě studovat hudební teorii. V letech 1976–1981 soukromě studoval skladbu u prof. Miroslava Raichla. Po třech neúspěšných přihláškách na AMU v Praze vykonal úspěšné přijímací zkoušky na JAMU do Brna.⁷¹ V mezičase vystudoval Pedagogickou fakultu v Hradci Králové, obor český jazyk, literatura a hudební výchova, a hudebním mentorem mu v té době byl pedagog Luděk Lukeš, se kterým také konzultoval své skladby. V roce 1981 tedy Jirásek nastoupil na JAMU do Brna, kde pokračoval ve studiu skladby akustické hudby u prof. Zdeňka Zouhara, elektroakustické, elektrické a počítačové hudby u MgA. Rudolfa Růžičky a hudební teorie u doc. Miloslava Ištvana.⁷² Současně také vyučoval na Lidové škole umění v Náchodě.

Po skončení studií v roce 1985 se stal redaktorem a režisérem oddělení vážné hudby ve studiu Československého rozhlasu v Hradci Králové. V letech 1987–1989 působil jako hudební redaktor a producent Hlavní redakce hudebního vysílání Československého rozhlasu v Praze. Mezi léty 1990–1994/1995 působil jako produkční Experimentálního studia Českého rozhlasu v Praze.⁷³

V roce 1991 získal Jirásek za svoji skladbu *Labyrinth* cenu Českého hudebního fondu. O tři roky později se stal rezidentním skladatelem na pěti univerzitách v USA např. Lehigh University, Moravian College, University of New York. Jeho hudba byla také často prováděna na různých českých i zahraničních festivalech, např. „Elektronmusik Festival“ Stockholm, „Le Colloque International des jeunes compositeurs de Musique Electro-acoustique 1991“, UNESCO v Paříži nebo na Pražském jaru.

---

⁷⁰NĚMEČKOVÁ, Adéla. JAN JIRÁSEK: Hudbu složil, Českého lva dostal [online]. In: *Quartier* 11. 9. 2018 [cit. 29. 1. 2020]: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-hudbu-slozil-ceskeho-lva-dostal/>.

⁷¹BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie, s. 2.

⁷²VÍČAR, Jan et alii. *Generace?* Praha 2017. str. 139.

⁷³SOBOTKA, Mojmír. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 29. 1. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

Velkého úspěchu se v Česku dočkala zejména Jiráskova filmová hudba. V roce 1997 získal prestižní cenu Český lev za nejlepší hudbu k filmu *Nejasná zpráva o konci světa*, který režíroval Juraj Jakubisko. O čtyři roky později pak získal toto ocenění znovu, a to za hudbu k filmu F. A. Brabce *Kytice*.⁷⁴ Jeho filmová hudba byla oceněna také prestižními zahraničními cenami, např. Tokyo Sakura Grand Prix Award, The Jerusalem Prize aj.

Jirásek spolupracuje s předními světovými nakladatelstvími, jako např. Ricordi v Berlíně, Schott Musik Int., Mainz, Editio Baerenreiter, Praha a Musica Mundana Musikverlag, Ermen.⁷⁵ Jeho hlavním vydavatelem je Ricordi v Berlíně, který mj. odkoupil některé skladby od Bärenreiter či skladateli navrhl přepsat jeho cirkusový muzikál *Pinocchio* na operu, což Jirásek také udělal. S žádným vydavatelstvím však Jirásek neuzavřel exkluzivní smlouvu o vydání všech jeho děl⁷⁶, jak mylně uvádí např. Mojmir Sobotka v *Českém hudebním slovníku osob a institucí*.⁷⁷ Jan Jirásek k tomu v rozhovoru uvedl, že takovou smlouvu by nikdy nepodepsal, neboť by tím fakticky přišel o všechna nakladatelská práva.⁷⁸

Jirásek dlouhodobě spolupracuje s východočeskými pěveckými tělesy, zejména s chlapeckým sborem Bonifantes⁷⁹, dětským sborem Jitro⁸⁰ a chlapeckým sborem Boni pueri. Právě pro tato tělesa také často píše svá díla. Např. s pardubickým chlapeckým sborem Bonifantes mj. natočil své CD⁸¹ a premiéroval *Píseň Davidovu*.⁸² Královéhradečtí Boni pueri rovněž Jiráskovy skladby často zpívají a nahrávají stejně jako královéhradecké Jitro, jehož sbormistr Jiří Skopal měl zásadní vliv na Jiráskovu sborovou a vokální tvorbu.⁸³

---

⁷⁴Jirásek Jan [online]. In: musica.cz [cit. 29. 1. 2020] Dostupné z:

https://web.archive.org/web/20130619231139/http://www.musica.cz/skladatele.php?id_skladatele=181.

⁷⁵Jan Jirásek – skladatel hudby [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/o-mne/>.

⁷⁶Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

⁷⁷SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 1. 2. 2020]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

⁷⁸Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

⁷⁹Jan Jirásek [online]. In: Bonifantes [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.bonifantes.cz/tag/jan-jirasek/>.

⁸⁰BOHADLO, Stanislav. *Královéhradecký dětský sbor Jitro na Pražském jaru* [online]. In: Jitro [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://jitro.cz/2015/03/18/mf-dnes-jan-jirasek-oslavil-sedesatku/>.

⁸¹BOHADLO, Stanislav. *When the Soul Speaks – Když duše promlouvá* [online]. In: Bonifantes [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.bonifantes.cz/when-the-soul-speaks-kdyz-duse-promlouvá/>.

⁸²BONIFANTES: *Jan Jirásek: Píseň Davidova (Úryvky z Knihy žalmů) (LIVE)* [online]. In: YouTube 16. 5. 2019 [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HmK5hWYQgaw>.

⁸³BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 5.

Kromě skladatelské činnosti se Jirásek věnuje také činnosti pedagogické. Vyučuje na zahraničních univerzitách, zejména v USA, pořádá také mistrovské a kompoziční kurzy, např. Hartt School of Music, USA, University of Colorado at Boulder, USA, Colorado College, USA, Florida International University at Miami, USA, ISAM (International Summer Academy of Music) v Německu aj. Ve školním roce 1996/1997 absolvoval v USA pobyt jako hostující profesor v rámci Fulbrightova stipendia.⁸⁴

DÍLO

Jiráskovo dílo je stejně jako jeho hudební řeč velmi rozmanité. V jeho tvorbě nalezneme sborová díla, opery, komorní i symfonické skladby, balety a nemalé množství filmové a rozhlasové tvorby.

S komponováním začal asi v deseti či jedenácti letech a již od začátku šel svou vlastní skladatelskou cestou.⁸⁵ Do povědomí hudební veřejnosti poprvé vstoupil roku 1984 s dílem *Dovádivé písničky pro dětský sbor a klavír* na text Františka Hrubína, jehož poezii pak použil také např. v roce 2001 jako písničky pro jednohlasý dětský sbor nebo sólový hlas s doprovodem klavíru s názvem *Kudy kam*.⁸⁶ Prvním velkým úspěchem však byla jeho absolventská práce z JAMU *A přece se točí...*⁸⁷ pro symfonický orchestr a dva syntezátory z roku 1985.⁸⁸ V roce 1991 získal autor díky své skladbě *Labyrint* pro flétnu, neškolený mužský hlas, počítač a elektroniku z roku 1986⁸⁹ cenu Českého hudebního fondu. Poté se jeho skladatelská kariéra začala rychle rozvíjet a Jirásek začal mnohdy na objednávku komponovat pro významné interprety a scény.⁹⁰ Následovalo uvádění jeho skladeb nejen v Česku, ale často také v zahraničí.

Skladba *Chléb a hry* měla premiéru v roce 1992 na Mnichovském bienále, úspěšný *Labyrint* měl videopremiéru na festivalu v San Francisku. Z roku 1993 pochází jeho první

---

⁸⁴Jan Jirásek [online]. In: Český rozhlas [cit. 29. 1. 2020]: Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/jan-jirasek-8033051>.

⁸⁵Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

⁸⁶Sborové skladby [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/sborove/>.

⁸⁷SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

⁸⁸*Symfonické skladby* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/symfonicke/>.

⁸⁹*Elektronická hudba* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/elektronicka-hudba/>.

⁹⁰SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

velké a úspěšné duchovní dílo *Missa propria*. Po dvou předpremiérách následovala oficiální premiéra v rámci festivalu Pražské jaro 26. května 1994 a poté byla mnohokrát uvedena také v zahraničí, např. v Sydney (2011), na festivalu v Avignonu (2011), v Lincoln Centre (2011) a Carnegie Hall (2013) v New Yorku. V Mexico City se *Missa propria* dočkala baletního ztvárnění. Velkým skladatelským počinem byl Jiráskův postmoderní přepis Orffovy úpravy Bachovy skladby *Lukášovy pašije*, jehož světová premiéra se uskutečnila v rámci Mnichovského bienále v roce 1996.⁹¹

V 90. letech začal Jan Jirásek komponovat také filmovou hudbu. Z roku 1996 pochází první a zároveň velmi úspěšná filmová hudba, a to k filmu *Nejasná zpráva o konci světa* od Juraje Jakubiska, za kterou získal cenu Českého lva. O tři roky později byla na stejnou cenu nominována jeho hudba k filmu *Kuře melancholik* Jaroslava Brabce. Podruhé však získal Jirásek Českého lva za hudbu k filmu Františka Antonína Brabce *Kytice* z roku 2000. Poté následovalo mnoho další filmové tvorby. Jmenujme např. seriál Juraje Jakubiska *Hraběnky* z roku 2007, úspěšný film *Bathory* z roku 2008 nebo hudbu k filmům *Santiniho jazyk* z roku 2010 a *Šťastný smolař* z roku 2012, jež režíroval Jiří Strach. Mezi režiséry, se kterými Jirásek nejčastěji spolupracuje, patří zejména Juraj Jakubisko, Jaroslav Brabec, František Antonín Brabec či Jiří Strach.⁹² Kromě filmové hudby komponuje Jirásek také hudbu k divadelním představením. Jedná se např. o představení *Babylonská věž*, jehož režisérem byl Josef Krofta. Premiéra se uskutečnila v roce 1993 v Charlesville ve Francii.⁹³ O rok později pak měla v Adelaide v Austrálii premiéru hra *Don Quijote*.⁹⁴ Od roku 2015 píše Jirásek hudbu k americkým televizním seriálům *American Pickers*, *The Deed*, *Filthy Rich Guide*, *Murder Chose Me*, *Deed* pro *History Channel* a *NSBC*.⁹⁵

Jirásek komponuje také na objednávku festivalů. Takovým příkladem je skladba *Viribus Unitis* pro varhany a tubu z roku 2003⁹⁶, která vznikla na objednávku festivalu Voor de Wind v Amsterdamu. Oblibu Jiráskovy tvorby v zahraničí dosvědčuje také např. dílo *Praga mystica* pro symfonický orchestr a 3 hráče na bicí nástroje z roku 2001⁹⁷, jež bylo

---

⁹¹Tamtéž.

⁹²*Filmy* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/filmy/>.

⁹³SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z:

https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

⁹⁴*Jan Jirásek* [online]. In: Consort 28. 6. 2010 [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.consort.cz/jan-jirasek/>

⁹⁵*Filmy* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/filmy/>.

⁹⁶*Komorní skladby* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/komorni/>.

⁹⁷*Symfonické skladby* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/symfonicke/>.

provedeno Symfonickým orchestrem hlavního města Prahy FOK a odvysíláno do 15 evropských zemí v rámci spolupráce s Evropskou vysílací unií.⁹⁸ Také duchovní cyklus *Mondi paralleli* z roku 2009⁹⁹ byl často uváděn u nás i v zahraničí. Poměrně velká část Jiráskových děl měla v zahraničí také svou premiéru: *Encountering an Illusion* premiéroval v New Yorku v roce 2011 Khorikos Ensemble. V následujícím roce premiéroval Portland Chamber Orchestra v Portlandu *Dance with the Universe* a Vega String Quartet v Atlantě objednané dílo *Fragile Balance/Letter to Heaven*. Sbor Khorikos kromě *Encountering an Illusion* premiéroval v roce 2013 Jiráskovu mikrooperu *Král Lávra*. Pochopitelně ne všechna Jiráskova díla jsou premiérována v zahraničí. Co se týče českých premiér, premiéry v Národním divadle¹⁰⁰ se v roce 2014 dostalo např. Jiráskovu baletu *Guru* na jeho vlastní libreto v rámci projektu Česká baletní symfonie II¹⁰¹ či v roce 2019 v divadle J. K. Tyla v Plzni operě *Broučci*.¹⁰²

Až dosud autor zkomponoval dva balety a čtyři opery. Druhým baletem je *Knih džunglí* z roku 2016.¹⁰³ Jeho první operou z roku 2000 je *Pinocchio* na motivy knihy Carla Collodiho, autory textů jsou Jiří Žáček a Edmund Gillede. Opera *Pinocchio* byla původně muzikál zkomponovaný pro Cirkus Berousek, který ho také při svých vystoupeních uváděl. Teprve později byl tento muzikál přepracován na operu. V tomto operním přepracování však *Pinocchio* doposud nebyl proveden. O devět let později vznikla opera *O chlapi, který se nechtěl stát číslem* na text Ivana Klímy. Z roku 2012 pochází mikroopera *Král Lávra* pro dětský nebo smíšený sbor, klavír a bicí nástroje, jejíž předlohou je stejnojmenná báseň Karla Havlíčka Borovského. Další operou na námět významného českého spisovatele je *R.U.R* z roku 2015, autorem libreta na motivy dramatu Karla Čapka je Jan Schmid a Jan Kolář.¹⁰⁴ Nejnovější opera *Broučci* byla psána

---

⁹⁸SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

⁹⁹*Sborové skladby* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/sborove/>.

¹⁰⁰KOCOURKOVÁ, Lucie. *Premiéra České baletní symfonie II – především hudební zážitek* [online]. 20. 04. 2014 In: OperaPlus [cit. 7. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/premiera-ceske-baletni-symfonie-ii-predevsim-hudebni-zazitek/>.

¹⁰¹SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁰²*Opera* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/opera/>.

¹⁰³*Balety* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/balety/>.

¹⁰⁴*Opera* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/opera/>.

na objednávku Divadla J. K. Tyla v Plzni na námět knihy Jana Karafiáta¹⁰⁵ a libreto Tomáše Jarkovského.¹⁰⁶ Plzeňské divadlo J. K. Tyla premiérovalo Broučky 12. října 2019.¹⁰⁷ *Broučci* jsou jedinou doposud provedenou Jiráskovou operou.¹⁰⁸

Jiráskova hudba vyšla na několika CD. Z nejvýznamnějších nahrávek můžeme jmenovat např. rekonstrukci *Lukášových pašijí* od J. S. Bacha podle C. Orffa v provedení Boni pueri, Munich oratorio choir a Munich symphony orchestra. Toto CD bylo publikováno v roce 2000.¹⁰⁹ V nedávných letech se velkého úspěchu dočkala Jiráskova duchovní hudba. *Missa propria* a *Mondi paralleli* byly nahrány hned dvakrát. 9. června 2017 bylo vydáno CD *Parallel Worlds*, jež obsahuje díla *Missa propria*, *Si, vsi amari, ama*, *Mondi paralleli* a *Král Lávro*. Toto CD nahrál sbor Jitro pod vedením sbormistra Jiřího Skopala.¹¹⁰ Druhým úspěšným CD, jež bylo vydáno 25. ledna 2019, je *When The Soul Speaks*, které pod vedením Jana Míška nahráli Czech Solois Consort a chlapecký sbor Bonifantes. Soubor Czech Solois Consort se postaral o cyklus *Mondi paralleli*, Bonifantes pak o cyklus *Missa propria* a *Tam, kde sláva nepřestává*.¹¹¹

HUDEBNÍ ŘEČ

Jan Jirásek začal komponovat v poměrně brzkém věku. Na otázku: „Proč?“ odpovídá: „Bylo to z takové touhy nebo potřeby vyjádřit něco hudbou jako zvukem, tónem.“¹¹² Tato myšlenka je vlastně odpovědí na celou řadu dalších otázek a poukazuje na skladatelův přístup k hudbě jako určitým způsobu sdělení, komunikace se světem či sebevyjadřování. Podobně se autor staví i k hudbě jiných autorů. Mezi ty, které si Jirásek oblíbil, patří např. Claudio Monteverdi, skladatelé tzv. První vídeňské školy: Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven,¹¹³ a ze soudobé hudby jsou to např. George

---

¹⁰⁵*Broučci* [online]. In: Divadlo Josefa Kajetána Tyla [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/broucci>.

¹⁰⁶*Opera* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/opera/>.

¹⁰⁷CHALOUPKA, David. ...a broučci se měli rádi aneb *Broučci v roce 2019* [online]. In: OperaJournal.cz [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <http://operajournal.cz/2019/10/a-broucci-se-meli-radi-aneb-broucci-v-roce-2019/>.

¹⁰⁸Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

¹⁰⁹*CD* [online]. [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/cd/>.

¹¹⁰*PARALLEL WORLDS* [online]. In: Nanova records [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6101/>.

¹¹¹*WHEN THE SOUL SPEAKS* [online]. In: Nanova records [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6205/>.

¹¹²Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

¹¹³Tamtéž.

Crumb¹¹⁴ nebo Peter Maxwell Davies.¹¹⁵ Zamyslel se také nad tím, jak vnímá hudbu ostatních autorů současných i minulých:

„Jakmile z toho třeba cítím, že ten člověk nemá co říct, že to je vlastně jenom o skladatelské technice, kterou chce nějakým způsobem dosáhnout zajímavosti, tak to vypínám. (...) Když se uchýlíte k nějaké vyjadřovací technice, tak víte, že to před vámi psala řada významných autorů, a znamená to určitou jistotu, kdežto když se pustíte na pole úplné svobody, kde si vyberete, co se vám chce, ale musí to mít samozřejmě důvod, tak nemáte za sebou nebo pod sebou pevnou půdu té školy, která cestu před vámi už vyšlapala. (...) Jak člověk mluví, není vždycky záruka toho, že říká něco zajímavého, dobrého nebo poučného.“¹¹⁶ Skladatel se také vyjádřil ke své tvůrčí poetice: „U jakékoliv skladby je pro mě důležité najít její hluboké vnitřní řečiště. A když se podaří hudbu tím řečištěm pustit, najde si cestu sama. Nemám rád vykalkulované koncepty. (...) Ona vaše vlastní hudba vám něco říká, o něco vás žádá – tak jako to dítě. A vy buď citlivě nasloucháte, respektujete to a pracujete s tím, nebo ne, a to pak se všemi důsledky, které z toho plynou. Je to vlastně takový dialog. Podle mě jen tvorba v takovém dialogu může být úspěšná.“¹¹⁷

Sám sebe tedy Jirásek neřadí a ani nechce řadit k žádnému hudebnímu stylu. Ve svém hudebním vyjadřování je však originální, a to možná právě proto, že jak sám tvrdí, žádné dveře pro něj nejsou uzavřeny. Janu Jiráskovi jde primárně o to, aby hudbou vyjádřil to, co potřebuje. Naopak pro něj není důležité, jak toho dosáhne. Ve své hudbě tedy nezavrhne žádné nápady ani inspirace, a naopak zkoumá všechny možnosti vyjádření a hledá co nejzajímavější způsoby vyjádření. Z těchto důvodů pracuje nejen s tradičními „akustickými“ prostředky hudební řeči, ale i s hudbou elektronickou: „Mě spíš potom zajímalo dostat se trošičku za hranice té běžné zvukovosti, to znamená těch klasických nástrojů, a vlastně to je to, co ta elektronika začala nabízet a nabízí dodnes.“¹¹⁸ Zároveň chce, aby jeho hudba byla srozumitelná, a dodává k tomu: „...jedním z mých hlavních kritérií byla jednoduchost, nikoliv primitivismus. Nechci se schovávat za neadekvátní komplikovanost strukturálních a jiných vztahů ve skladbě.“

---

¹¹⁴STEHLÍK, Luboš. *Jan Jirásek: interview pro časopis Harmonie* [online]. 5.1.2001 [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-interview-pro-casopis-harmonie/>.

¹¹⁵VÍČAR, Jan et alii. *Generace?*. Praha 2017. str. 160.

¹¹⁶Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

¹¹⁷ŠPALKOVÁ, Gabriela. *Jan Jirásek: Nechtěl jsem psát operu pro děti* [online]. In: Opera Plus 01.11.2019 [cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/jan-jirasek-nechtel-jsem-psat-operu-pro-deti/>.

¹¹⁸Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

Z výše uvedených autorových stylových východisek je zřejmé, že na něj sice měla vliv řada osobností, přesto nikoho nepovažuje za svůj hudební vzor. Stejně tomu je i v případě jeho dvou hlavních pedagogů skladby, kteří patřili k tradicionalistům.: „Pokud jde o studia u Miroslava Raichla a Zdeňka Zouhara, oba na mě měli dost velký vliv, i když každý úplně jinak. Umělecky následovat jsem nemohl ani jednoho ze jmenovaných. Spíše mi pomohlo se vůči nim vymezovat, přesněji formulovat sám sebe... To mě donutilo přesně verbalizovat své kompoziční úvahy a postupy a obhajovat je.“¹¹⁹ Důležitou osobností, která rovněž ovlivnila podobu Jiráskovy hudby, je sbormistr dětského sboru Jitro Jiří Skopal, neboť byl jeden z prvních, kteří jeho hudbu interpretovali.¹²⁰ Jiří Skopal o Jiráskově hudbě napsal: „Skladby Jana Jiráska mám opravdu rád. Lépe řečeno, miluji hudbu Jana Jiráska. (...) Skladby Jana Jiráska mají vždy hlubokou myšlenku, přinášejí úžasné hudební nápady a současně dávají určitý prostor sbormistrovi i sboru. Díla Jana Jiráska jsou základem všech našich programů včetně těch soutěžních. Díky skladbám Jana Jiráska se Jitro stalo vítězem mezinárodních soutěží např. Olomouc 2003, Xiamen 2006, Pardubice 2008, Lecco 2010, Pardubice 2015, Sydney 2018.“¹²¹ Pro Jiráska byla sborová provedení jeho skladeb Jitrem vůbec první poslechovou zkušeností s vlastním dílem. Právě vokální hudbu si Jirásek oblíbil zejména pro obrovský výrazový potenciál, jenž lidský hlas nabízí.¹²²

Jiráska můžeme směle označit za postmoderního autora, neboť je mu blízká právě myšlenková a stylová pluralita tohoto hnutí.¹²³ Co se týče konkrétních inspirací, prvků či stylů, které jsou v autorově hudbě nepřehlédnutelné, v rovině melodické je potřeba zdůraznit evropský (melodický) minimalismus, v rovině harmonické a kontrapunktické pak techniky středověké vokální polyfonie např. imitační techniku, kompoziční techniku moteta, bourodnu, kánonu, hoquetu, ale také paralelního organa založeného na paralelních kvartách a kvintách. V některých kompozicích autor pracuje také se zvukem a používá také historických nástrojů, např. v *Českých koledách I* pro dětský sbor angažuje historické nástroje. Ze soudobé hudební řeči je pak Jirásek nejvíce ovlivněn prvky témbrové hudby a experimentálních projevů. Na mnoha místech využívá např. vrstvení sekund, obzvláště akordy s přidanou velkou sekundou se v jeho tvorbě objevují poměrně

---

¹¹⁹BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 3.

¹²⁰Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

¹²¹Emailová korespondence autorky s Jiřím Skopalem ze dne 30. 3. 2020.

¹²²Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

¹²³*Postmoderna* [online]. In: Wikipedia [cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Postmoderna#V%C3%BDznamn%C3%AD_skladatel%C3%A9.

často, dále pak pracuje s mikrointervalikou, technikou glissand, využívá slovně-zvukových projevů jako šeptání apod. Určitou inspiraci Jirásek nalézá také v populární hudbě.¹²⁴

Podobným přístupem se vyznačuje také Jiráskova práce s textem: „Já skládám ty texty vlastně dohromady tak, aby byly mnohovýznamové, aby kontext a sousedství těch jednotlivých textů vytvářely určité představy a určité možnosti.“ Jiráskovy texty jsou totiž taktéž „postmoderní“, tedy skládají se z různých myšlenek a zdrojů v jeden kompaktní celek. Autor často mísí různojazyčné texty, jež hudba propojuje v celek, ale jak sám říká, mnohé myšlenky jsou poměrně „neuchopitelné“. Tematicky a obsahově se Jirásek nebojí ani závažných témat a vrhá se také na pole velkých filozofických či duchovních oblastí, zamýšlí se nad rovností mezi lidmi, otázkami velkých světových náboženství apod.

Z výše uvedených důvodů je poměrně složitým úkolem jednoznačně určit které z Jiráskových skladeb patří k dílu duchovnímu. Sám autor k tomu totiž říká: „Většina mých skladeb má nějaký duchovní dotek nebo dotek duchovního světa, to se nedá rozdělit nebo já to nechci rozdělovat, protože pro mě je v tom určitá přirozenost, která prosakuje i do řady filmových partitur.“¹²⁵ Skladatelův postoj k duchovní hudbě lze vyčíst také z komentáře k *Missa propria*: „V *Misse propria* se promítá můj vztah k celému duchovnímu světu. Naše uvažování je spíš protestantské, obřadnost je ovšem i pro nás sugestivní, i když ji neovládám. Každé slovo je pro mě symbol a postoj k víře. I středověký věřící si přece udělal z *Kyrie* „krleš“. V těchto věcech, pokud je sám k sobě poctivý, může člověk mluvit jen sám za sebe. Pokud má štěstí, může mluvit i za jiné...“¹²⁶ Těm skladbám, v nichž lze odhalit prvky duchovnosti, tedy mají jistý náboženský kontext a odpovídají vymezení, jež je uvedeno v úvodní kapitole, se věnují následující pasáže. Je však potřeba zdůraznit, že žádné z děl Jana Jirásky není určeno k liturgii, a to ani *Missa propria*.

---

¹²⁴SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 23. 3. 2020]. Dostupné https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹²⁵Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

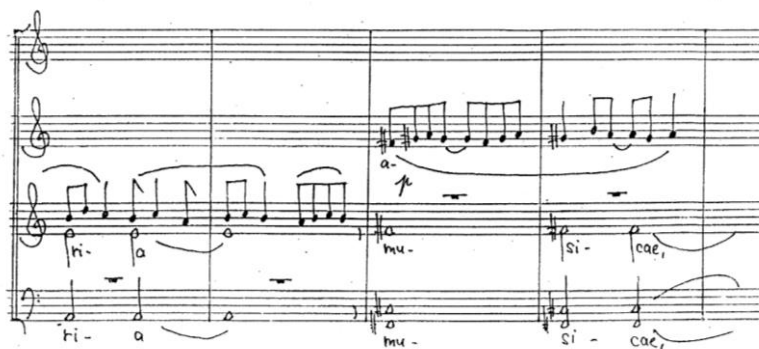
¹²⁶BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 5.

DUCHOVNÍ TVORBA

VOKÁLNÍ

Drobnější skladbou pro čtyřhlasý sbor je *Gloria musicae* z roku 1988.¹²⁷ Text se skládá pouze z oněch dvou slov a je zpíván vždy v dlouhých rytmických hodnotách, a to buď jednohlasně, nebo často v souzvuku kvint, kvart, oktáv. Můžeme je označit jako prodlevové tóny, nad kterými je pak v některých místech jiným hlasem zpíván motiv složený z osminových a čtvrt'ových hodnot na vokál „á“. Kvintové a kvartové souzvuky a prodlevové tóny v kontrastu s rychlejším hlasem celkem jasně vychází z technik raného vícehlasu typické pro organum.

Takt 5–8

Missa propria z roku 1993¹²⁸ patří mezi Jiráskova nejvýznamnější díla z oblasti duchovní tvorby a existuje v několika verzích: pro chlapecký sbor a capella, pro smíšený sbor a capella nebo v originální úpravě Evy Seinerové pro sbor Permoník, jež využívá tradičního responsoriálního zpěvu, tj. střídání sólových hlasů a celého sboru, také a capella. Jedná se o třídílný cyklus, jenž parafrázuje texty mešního ordinária. Podle názvu by se mohlo zdát, že Jirásek zpracovává texty propriální, ovšem není tomu tak. Ke kanonizovaným textům mešního ordinária přistupuje velmi svébytně a záměrně narušuje jejich formální řád a strukturu, proto cyklus nese označení *propria*, aby nevzbuzoval dojem, že se jedná o běžné mešní ordinarium, neboť tím totiž *Missa propria* není. Text je tedy v latině.

Prvotním Jiráskovým záměrem nebylo vytvořit vícedílnou skladbu. První část, *Kyrie eleison*, vznikla samostatně již v roce 1991 a byla věnována chlapeckému sboru Boni

¹²⁷Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 25. 3. 2020.

¹²⁸*Sborové skladby* [online]. [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/sborove/>.

pueri a jejich zakladateli Jiřímu Skopalovi. V jejich podání mělo *Kyrie eleison* 28. října 1992 v Adalbertinu v Hradci Králové také svoji premiéru.¹²⁹ Další části: *Gloria. Miserere. Gloria a Credo. Agnus Dei*, vznikly volným řazením a k chápání této skladby jako celku došlo až později.¹³⁰ V tomto pojetí ji na Pražském jaru 26. května 1994 oficiálně premiéroval chlapecký sbor Boni pueri pod vedením Jiřího Skopala.¹³¹ Před touto oficiální premiérou se v témže roce konaly dvě předpremiéry, a to v Pardubicích a Náchodě.¹³² Světová premiéra se uskutečnila v červenci 2006 v Colorado Springs.¹³³ Od té doby byla skladba několikrát uvedena i v zahraničí, např. ve Francii na Avignon Festivalu, v Lincoln Centru v New Yorku a v Carnegie Hall. *Missa propria* byla také mnohokrát oceněna hudební kritikou. Z vyjádření zahraničních recenzentů můžeme citovat např. Geoffa Pearcea z roku 2017: „*Missa Propria* (...) je dechberoucí díky svému jednoduchému vyznání víry. (...) Nacházejí se zde naprosto úchvatné vokální pasáže a nemohu říct, že bych někdy slyšel něco podobného. (...) Finální část *Gloria* je svým řešením závěru věty magická. Poslední větu otevírá poměrně krátké *Credo*, na které navazuje *Agnus Dei*. Hudba opět promlouvá přímo do posluchačovy duše a spíše připomíná vyzvánění zvonů na Velikonoční neděli nebo na Štědrý den.“¹³⁴

Jirásek *Missa propria* zkomponoval v postmoderním minimalistickém stylu a kombinuje středověké techniky se soudobými. Např. v *Kyrie* vychází v podstatě z jednoho tónu a pomocí malé sekundy vytváří místy až témbrovou kompozici.

---

¹²⁹Emailová korespondence autorky s Jiřím Skopalem ze dne 30. 3. 2020.

¹³⁰BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 5.

¹³¹*Boni Pueri* [online]. In: festival.cz [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://festival.cz/koncert/boni-pueri/>.

¹³²SOBOTKA, Mojmír. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹³³*Jan Jirásek: works* [online]. In: Musica Mundana [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://musicamundana.com/jirasek-jan-works/?v=928568b84963>.

¹³⁴PEARCE, Geoff. *Absolutně skvělé* [online]. Sydney 2017 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/music-and-vision-recenze/>.

mp Ky - ri - e Ky - ri - e Ky - ri - e

mp Ky - ie Ky - ie Ky -

mp Ky Ky - ri Ky

Takt 1–3

V *Credo. Agnus dei* se pak objavuje posluchačsky snadno čitelná melodie harmonizovaná pouze prázdnou kvintou a hojně se využívá také glissandové techniky.

75 *Meno mosso* ♩ = 45 *p* *rit.*

Alti I Ag - nus Ag - nus De - i.

Alti II Ag - nus Ag - nus De - i.

Tenori I De - i.

Tenori II De - i.

Takt 75–79

20 *Tempo I* *f* Solo *tutti mf*

Soprani De - i et in Do - mi - num Je - sum Chris - tum

Tenori Cre - do in u - num De - um Cre - do in De - um

Bassi Cre - do in u - num De - um Cre - do in De - um

Takt 75–79

Významný Jiráskovým počinem je rekonstrukce *Pašijí sv. Lukáše* původně od Johanna Sebastiana Bacha z roku 1995. Jirásek však nerekonstruoval původní Bachovu verzi,

ale podobu kompozice v přepracování Carla Orffa¹³⁵.¹³⁶ Tato verze má poměrně zajímavé obsazení: sóla, chlapecký a smíšený sbor, bicí, cembalo, varhanní positiv a orchestr. Jirásek se k tomuto počínu dostal úplnou náhodou, a to když se mnichovská flétnistka Itmela Nolte nadšeně zmínila Willfriedu Hillerovi, Orffovu žákovi, o Jiráskově skladbě *A prece se točí*. Poté byl tedy Jan Jirásek k rekonstrukci vyzván. V pašijích pak Jirásek v podstatě zachoval strukturu Carla Orffa, který mj. dílo zkrátil. Měl při své práci k dispozici klavírní výtah, několik stránek Bachova originálu a Orffovy poznámky. Sám dodává: „Pro mě bylo nejdůležitější celou hudební tkáň roztavit a znovu spojit tak, aby nebylo zřejmé, že tohle je Bach, tohle Telemann, tady Orff či Jirásek.“ Lukášovy pašije, pod kterými je podepsán Bach, Orff i Jirásek, měly premiéru 26. února 1996 v Mnichově.¹³⁷

Cyklus *Mondi paralleli* z roku 2009¹³⁸ tvoří společně s *Missou propria* Jiráskovy nejvýznamnější a nejrozsáhlejší duchovní kompozice. O *Mondi paralleli* pojednává samostatná kapitola, viz níže.

Kromě sborových kompozic nalezneme v Jiráskově duchovním díle také *Voice on Canvas*, cyklus pěti skladeb pro sólový soprán, klavír a housle 2012.¹³⁹ Cyklus vychází z kompozice *Voice on Canvas* pro soprán, housle, klavír vzniklé v roce 1997 a podle této části je celý cyklus také pojmenován. Její premiéra se uskutečnila v témže roce v Merkin Concert Hall v New Yorku v podání Carmen Pelton (soprán), Paul Chou (housle) a Paul Salerni (klavír). V roce 2012 byla tato píseň součástí filmu *Aplaus*, jenž režíroval Jaroslav Brabec. V upravené verzi pouze pro soprán a klavír ji nazpívala Olga Jelínková, která poté Jiráskovi navrhla dopsání dalších částí, a to také Jirásek udělal. Olga Jelínková pak společně s klavíristou Martinem Levickým celý cyklus natočila pro Český rozhlas.¹⁴⁰

---

¹³⁵Bach pravděpodobně napsal pět pašijí. V úplnosti se dochovaly jen Matoušovy a Janovy pašije. Lukášovy pašije se sice také dochovaly celé, ale není jisté, jestli je celé skutečně napsal Bach, nebo je někdo, pravděpodobně G. F. Telemann, dokončil či upravil, a to hlavně kvůli různorodosti stylu. Dlouho se nikdo nepokoušel o jejich uvedení a až v roce 1932 požádal spolek Bach Verein Carla Orffa o jejich rekonstrukci. Po několika uvedeních však Lukášovy pašije opět upadly v zapomnění. Následkem války totiž podstatná část Orffovy rekonstrukce shořela a on sám už je znovu nerekonstruoval.

¹³⁶SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹³⁷SLAVÍKOVÁ, Jitka. Carl Orff – Jan Jirásek: Lukášovy pašije (podle rukopisu J. S. Bacha). In: *Hudební rozhledy*. 1995, č.11, s.34–35.

¹³⁸Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 25. 3. 2020.

¹³⁹Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 15. 4. 2020.

¹⁴⁰Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 30. 3. 2020.

Myšlenkou tohoto díla je pravděpodobně filozofické zamyšlení nad lidstvem, pomíjivým životem a nicotností, varování před zlem a pobídka k nápravě, směřování k duchovnu a k Ježíši. Pro vyjádření těchto idejí sestavil Jirásek text z myšlenek anonymů, Lorda Alfreda Douglase, sv. Františka z Assisi a Tomáše Garrigue Masaryka¹⁴¹ či Oscara Wilda a Ottavia Rinucciniho.

První částí je *My Voice*, jejíž anglický text vznikl na motivy Oscara Wilda. Melodická linka místy obsahuje poměrně velké intervalové skoky, jež vyžadují precizní intonaci. Tyto postupy v důsledku působí velmi expresivně a naléhavě. Z harmonického hlediska dílo začíná v b moll a jednočárkované b se stává pomyslnou recitantou tj. melodickým centrem skladby, které se časem promění v jednočárkované a, čímž se ocitáme v a moll. Celá část pak končí na dvoučárkovaném e pouze ve vokálním partu. Klavír zde má spíše akordickou sazbu a doprovodnou úlohu, podstatná je vokální linka.

The image shows a musical score for measures 11-12. It consists of three staves: a vocal line in bass clef and a piano accompaniment in treble and bass clefs. The vocal line starts with a rest, followed by the lyrics 'And now the white sails'. The piano accompaniment features a complex rhythmic pattern with many sixteenth notes and rests. Dynamic markings include *mf* and *mp*. The key signature is B minor (one flat).

Takt 11–12

Stejně je tomu i ve druhé část *Fiorito*. Klavír zde má již pouze akordickou sazbu. Autorem italského textu této části je Ottavio Rinuccini.

Třetí část *The Harlot's House* opět vychází z anglického textu Oscara Wilda. Ačkoliv i zde má klavír spíše doprovodnou úlohu, po celou dobu udržuje charakteristický synkopický rytmus. Vokální linka ve srovnání s předešlými částmi neobsahuje tolik intervalových skoků a je složena zejména ze sekund a tercií různé jakosti.

---

¹⁴¹SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

Intonačně obtížnější je část čtvrtá *Svítá/Day dawns*. Text existuje jak v češtině, tak v angličtině. Objevují se zde Jiráskovy charakteristické hudební prvky jako např. komplikovanější a synkopické rytmy a nalezneme zde i melismatické pasáže. Skladba je opatřena poznámkou „With the extreme tenderness“, která má pravděpodobně umocnit niternost této části. Jedná se o jakýsi naléhavý monolog směřovaný k Bohu.

Poslední část, *Voice on Canvas*, začíná zvoláním: „Hannibal ante portas“, což v přeneseném slova smyslu znamená hrozící nebezpečí, stav ohrožení.¹⁴² Autor v textové složce dále cituje např. známou modlitbu sv. Františka z Assisi „Učiň mě, Pane, nástrojem“ a na závěr používá slova T. G. Masaryka „Ježíš, ne Caesar.“¹⁴³ Poměrně zpěvná melodická linka je doprovázena převážně rozloženými akordy v klavírním doprovodu a celou částí prostupuje motiv složený netradičně ze sedmi šestnáctin. Vysoká poloha hlasu působí velmi naléhavě.

61 ♩ = 54

S. Solo

Je ži-š
Je sus

Piano

mp *p*

Takt 61–65

Dalším sborovým dílem je *Si vis amari, ama* z roku 2013.¹⁴⁴ Jedná se o čtyřdílný cyklus pro dětský sbor s doprovodem klavíru a tamburíny, případně jiných perkusí, kterou Jirásek věnoval Jiřímu Skopalovi a sboru Jitro.¹⁴⁵ Jiří Skopal tuto skladbu se sborem Jitro

¹⁴²SLEZÁK, Milan. *Hannibal ante portas? Ženy se sbíhají do chrámů a netvor spí na zemi, přikryt jen pláštěm* [online]. In: iROZHLAS [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/rceni-pod-rentgenem-milan-slezak-hannibal-ante-portas_1809090708_mls.

¹⁴³KACZMARCZYK, Stanislav. *Ježíš, ne César!* [online]. In: Reformace.cz [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.reformace.cz/reformace-c-5/jezis-ne-cesar>.

¹⁴⁴Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 25. 3. 2020.

¹⁴⁵Vepsáno v partitūře.

také v roce 2012 nahrál a o pět let později vyšla na CD *Parallel worlds*.¹⁴⁶ Text je složen z latinských přísloví a úryvků textů různých autorů,¹⁴⁷ mezi nimiž figurují např. Cicero, Seneca a Shaw.¹⁴⁸ Jirásek o *Si vis amari, ama* napsal: „Tato skladba je pro mě svým hudebním zaměřením duchovní. Název cyklu odkazuje na lásku, jsou tam i jiné textové odkazy směřující k duchovnímu obsahu, např. „Ad maiorem Dei gloriam.““¹⁴⁹

V úvodním *Omnia vincit amor* (Láska všechno přemáhá) Jirásek pracuje téměř stále s a capella jednohlasem. Střídají se však pasáže zpívané altem a sopránem. Jediným vícehlasým souzvukem je zmenšený akord s přidanou velkou sekundou či nonou v takttech 28–30.

S. Er - ra - re hu - ma num est.

A. *p*

Takt 24–29

Kontrastem je pak část druhá *Quod me nutrit me destruit* (Co mě živí, ničí mě), kde je čitelný odkaz na vokální polyfonii, neboť každý hlas má místy samostatný, odlišný rytmus. Jirásek zde poměrně často využívá souzvuků oktáv, tercií a sekund.

¹⁴⁶PARALLEL WORLDS [online]. In: Nanova records [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6101/>.

¹⁴⁷SOBOTKA, Mojmír. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁴⁸Jan Jirásek: *Parallel Worlds* [online]. 2017 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.textura.org/archives/j/jirasek_parallelworlds.htm.

¹⁴⁹Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 15. 4. 2020.

2

S.I
me_ stru - it. Quod me nut-rit me de me de -

S.II
me_ de - stru - it. Quod_ me me (A)_

A.I
_ stru - it. Quod nut-rit me stru-it_ de -

A.II
_ stru - it. Quod_ me struit_ de -

Takt 11–16

Další část, *Audentes fortuna iuvat* (Šťěstí jistě přeje), začíná stejně jako dvě předešlé jednohlasem. Ten je pak opět vystřídán polyfonními částmi. Klavír zde společně s tamburínou umocňují rytmickou stránku. Klavírní part obsahuje pouze repetované tóny bez melodické linky začínající často na nepřízvučnou lehkou dobu.

Závěrečná část má shodný název s názvem skladby, tedy *Sivis amari, ama* (Chceš-li být milován, miluj). Dalo by se říct, že se zde Jirásek patrně opět inspiroval středověkými technikami. Často zde střídá zpívané noty s pomlčkami, a ačkoliv staví pomlky na lehké doby, a netvoří tak synkopický rytmus, jeho vokální technika jakéhosi řekněme slabikování připomíná středověkou vokální techniku hoquetus. Mimo to zde často zadržuje alt na prodlevovém tónu.

Můžeme říct, že v celém díle dominuje rytmicko-melodická stránka a polyfonní styl, práce s motivy je opět minimalistická, složité harmonie a homofonní části zde nalezneme velmi málo.

Dalším Vokálně instrumentálním dílem z oblasti Jiráskovy duchovní tvorby je kantáta *Píseň Davidova* z roku 2018¹⁵⁰ pro orchestr, čtyřhlasý sbor a sólový soprán. Skladbu *Píseň Davidova* premiéroval 27. března 2019 chlapecký sbor Bonifantes pod vedením Jana Miška.¹⁵¹ Ten k Písni Davidově dodává: „Biblický příběh má výrazný dramatický

¹⁵⁰Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 25. 3. 2020.

¹⁵¹*BONIFANTES: Jan Jirásek: Píseň Davidova (Úryvky z Knihy žalmů) (LIVE)* [online]. In: YouTube 16. 5. 2019 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HmK5hWYQgaw>.

spád, hudba pak filmový střih.¹⁵² Text složený z úryvků žalmů je jakousi prosbou o záchranu lidu a vybízí k nápravě a k obrácení k Bohu. Kantáta končí slovy třetího verše žalmu 14 „Všichni zabloudili z cesty, všichni zabloudili, všichni zabloudili. Není, kdo by konal dobro, není ani jediný.“¹⁵³ Na rozdíl od předchozích děl zde Jirásek vychází spíše ze skladebných technik 20. století a klade důraz na ténbr a komplikovanější harmonickou složku. I v této skladbě však používá techniku jakéhosi slabikování, parlanda, kterou najedeme v mnoha jeho dílech a jejímž cílem je umocnění významu textové složky jakožto poselství posluchačům.

The image shows a musical score for four voices (Soprano, Alto, Tenor, Bass) in G major, 4/4 time. The lyrics are "Se - šli své svět - lo, u - zdrav du - ši mou." The score shows the vocal lines with lyrics and a piano (p) dynamic marking.

Takt 157–160

Nejrozsáhlejším duchovním dílem je Jiráskova opera *Broučci* z roku 2019.¹⁵⁴ Broučci jsou operou o dvou jednáních, přičemž scéna se během představení sedmnáctkrát promění.¹⁵⁵ Jedná se o skladatelovu v pořadí již čtvrtou operu, avšak předchodí tři, *Pinocchio*, *O chlapci, který se nechtěl stát číslem* a *R.U.R.*, na rozdíl od Broučků dosud

¹⁵²ROZTOČILOVÁ, Pavlína. *Když je klukům do zpěvu nabídne tři premiéry* [online]. In: Pardubický deník 26.3.2019 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/kultura_region/kdyz-je-klukum-do-zpevu-nabidne-tri-premiery-20190326.html.

¹⁵³Žalm 14, 3 [online]. In: Bible [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://my.bible.com/cs/bible/15/PSA.14.B21>.

¹⁵⁴Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 25. 3. 2020.

¹⁵⁵NOVÁK, Petr. *V Plzni měla světovou premiéru opera Broučci Jana Jiráska* [online]. In: Klasika Plus 14. 10. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://klasikaplus.cz/reflexe-2/item/2289-v-plzni-mela-svetovou-premieru-opera-broucci-jana-jiraska>.

nebyly uvedeny.¹⁵⁶ Na Broučcích Jirásek pracoval asi dva roky¹⁵⁷ a napsal je přímo pro plzeňské divadlo J. K. Tyla, jež má ve zvyku uvádět soudobé opery. Od šéfa souboru plzeňské opery, Tomáše Ondřeje Pilaře, dostal Jirásek na výběr čtyři témata, z nichž si vybral právě Broučky.¹⁵⁸ Plzeňské divadlo J. K. Tyla premiérovalo Jiráskovu operu 12. října 2019.¹⁵⁹ Autorem veršovaného libreta na motivy Jana Karafiáta je Tomáš Jarkovský.¹⁶⁰ Hlavní témata Broučků, kterými jsou např. víra, láska a smrt, zůstala zachována. Protože chtěl Jirásek příběh přeci jen přizpůsobit moderní době, po domluvě s Jarkovským z Karafiátova příběhu vynechali situace o poslušnosti Broučků, jež jim připadaly „jakoby z jiného světa“, a rovněž např. Karafiátovu žlunu nahradili pavoukem. Sám Jirásek měl na finální podobě libreta značný podíl, potvrdil to následujícími slovy: „Dost jsem libreto krátil, například z jedné stránky zbyly třeba jen čtyři řádky.“¹⁶¹ Z hlediska hudební formy tuto operu někteří kritici, zvláště kvůli častému uplatnění sborů a práci se slovem, přirovnávají spíše ke scénickému oratoriu.¹⁶² Autor na tuto otázku odpovídá: „Oratorní rozměr v *Broučcích* určitě je. Taková – pochopitelně zkrácená – varianta by vzniknout mohla.“¹⁶³

Na hudební výpravu této opery klade autor vcelku velké požadavky, neboť kromě sólistů zde účinkuje také velký sbor, dětský sbor, balet i dětský balet.¹⁶⁴ Také z hudebního hlediska jsou pěvecké party náročné. Melodie obsahují např. skoky a rytmická složka hojně využívá synkop. Tuto skutečnost potvrdila např. také sólistka Radka Sehnoutková,

---

¹⁵⁶ŠPALKOVÁ, Gabriela. *Jan Jirásek: Nechtěl jsem psát operu pro děti* [online]. In: Opera Plus 01. 11. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/jan-jirasek-nechtel-jsem-psat-operu-pro-deti/>.

¹⁵⁷Karafiátovi Broučci přezimují v Divadle J. K. Tyla [online]. In: Česká televize 16. 11. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2975984-karafiatovi-broucci-prezimuji-v-divadle-j-k-tyla>.

¹⁵⁸NOVÁK, Petr. *V Plzni měla světovou premiéru opera Broučci Jana Jirásky* [online]. In: Klasika Plus 14. 10. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://klasikaplus.cz/reflexe-2/item/2289-v-plzni-mela-svetovou-premieru-opera-broucci-jana-jiraska>.

¹⁵⁹CHALOUPKA, David. *...a broučci se měli rádi aneb Broučci v roce 2019* [online]. In: OperaJournal.cz [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <http://operajournal.cz/2019/10/a-broucci-se-meli-radi-aneb-broucci-v-roce-2019/>.

¹⁶⁰DOBROVSKÁ, Wanda. *Broučci – anachroničtí, či nadčasoví?* [online]. In: Klasika Plus 14. 1. 2020 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.klasikaplus.cz/reflexe-2/item/2792-broucci-anachronicti-ci-nadcasovi>.

¹⁶¹ŠPALKOVÁ, Gabriela. *Jan Jirásek: Nechtěl jsem psát operu pro děti* [online]. In: Opera Plus 01. 11. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/jan-jirasek-nechtel-jsem-psat-operu-pro-deti/>.

¹⁶²ŠPALKOVÁ, Gabriela. *Broučci Jana Jirásky jako meditace o konečnosti lidského života* [online]. 14. 10. 2019 In: Opera Plus 14. 1. 2020 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/broucci-jana-jiraska-jako-meditace-o-konecnosti-lidskeho-zivota/>.

¹⁶³Tamtéž.

¹⁶⁴*Broučci* [online]. In: Divadlo Josefa Kajetána Tyla [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/broucci>.

dospělá Beruška, která zprvu měla pocit, že studuje intonační cvičení a procvičuje se v rytmu. Nácvik skladby pak přirovnala ke skládání puzzlí. Poměrně obtížné jsou však i dětské party. Tuto skutečnost autor na základě pozitivních zkušeností s dětskými sbory komentuje takto: „Nechtělo se mi dětské role přizpůsobovat dítěti, protože dítě je tu vlastně rovnocenným partnerem.“¹⁶⁵ Z dalších kompozičních prvků lze nacházíme pro Jiráskova typické výrazové prostředky jako glissanda a slabikování, parlanda. Je důležité zmínit, že skladatel přistupuje k textu nikoliv prozodicky, ale časoměrně, a to má za následek právě ony synkopické rytmy a nepravidelnost v přízvucích jednotlivých slov a slabik.¹⁶⁶

53

S. A. T. B.

od ves-ni-ce k ře - ce. A A A A.

od ves-ni-ce k ře - ce. A A A

Takt 53–57

95 *S posledním vypětím sil*

Tat. Pno.

Brouč-ku! Brouč-ku! Brouč-ku! Brouč-ku! Brouč-ku! Brouč-ku! Brouč-ku! Brouč-ku! Ne-pro-mar-ni svůj čas!

101 *Postupně ovládn žalem*

Br. Tat.

Ta - tln - ku! Ta - tln - ku! Ta - tln - ku! Ta - tln - ku! Ta - tln - ku!

čas!

Takt 95–103

¹⁶⁵Karafiátovi Broučci přezimují v Divadle J. K. Tyla [online]. In: Česká televize 16. 11. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2975984-karafiati-ovi-broucci-prezimuji-v-divadle-j-k-tyla>.

¹⁶⁶ŠPALKOVÁ, Gabriela. Broučci Jana Jiráskova jako meditace o konečnosti lidského života [online]. 14. 10. 2019 In: Opera Plus 14. 1. 2020 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/broucci-jana-jiraska-jako-meditace-o-konecnosti-lidskeho-zivota/>.

Na závěr opery použil Jirásek elektronickou hudbu, akustický zvuk z orchestřiště je transformován na elektronicky modulovaný zvuk, jenž se line z reproduktorů.¹⁶⁷ Ten má symbolizovat přechod do jiného světa. „Broučci jsou pro mě opera o věčnosti rodiny. Nikdo z nás neví, jestli opera končí smrtí, nebo návratem domů,“ dodává k závěru režisér Pilař.¹⁶⁸

Přestože uvedení nové opery bylo poměrně úspěšné,¹⁶⁹ setkáváme se i s negativní kritikou. Např. šéfredaktor *Divadelních novin* Josef Herman¹⁷⁰ se k opeře vyjádřil těmito slovy: „Z Karafiátova příběhu vypreparoval nesouvislé úvahy o koloběhu života, které ale nemají sílu. (...) Operu tak tvoří hlavně naučná místa, úvahy o lásce a zrození, o životě v bázni boží a rodičovské a hlavně o smrti. Pročež se čím dál víc mění ve filosofující statické oratorium. (...) Sbory tvoří základ a většinu kompozice a také dílo posunují k oratoriu, stejně tak působí velký provozovací aparát, plně obsazený orchestr, dětský a smíšený sbor a tucet dospělých i dětských sólistů. Ti ale zvládají komplikované party s obtížemi a nelze se jim divit. (...) Pochybují, že by opera pro rodinné publikum měla vypadat zrovna takto. Pochybují, že tudy vede cesta za novými diváky internetového věku.“ Jiráskovu práci jako takovou však hodnotí pozitivně: „Pokorná je i Jiráskova tradiční tonální eklektická hudba, byť se ve výtečné orchestraci příjemně poslouchá. Jirásek jako invenční melodik vytěžil z prostého motivku leitmotiv díla, zprvu působivý, opakováním se však snadno oposlouchá. Skladatel bravurně ovládá sborovou sazbu.“¹⁷¹

Mezi Jiráskova vokální díla s duchovní tematikou se řadí také úpravy koled a duchovních písní.

---

¹⁶⁷DOBROVSKÁ, Wanda. *Broučci – anachroničtí, či nadčasoví?* [online]. In: *Klasika Plus* 14. 1. 2020 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.klasikaplus.cz/reflexe-2/item/2792-broucci-anachronicti-ci-nadcasovi>.

¹⁶⁸Karafiátovi Broučci přezimují v Divadle J. K. Tyla [online]. In: Česká televize 16. 11. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2975984-karafiátovi-broucci-prezimuji-v-divadle-j-k-tyla>.

¹⁶⁹NOVÁK, Petr. *V Plzni měla světovou premiéru opera Broučci Jana Jiráska* [online]. In: *Klasika Plus* 14. 10. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://klasikaplus.cz/reflexe-2/item/2289-v-plzni-mela-svetovou-premieru-opera-broucci-jana-jiraska>.

¹⁷⁰Redakce a kontakty [online]. In: *Divadelní noviny* [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/redakce-a-kontakty>.

¹⁷¹HERMAN, Josef. *Žili, svítili a umřeli* [online]. In: *Divadelní noviny* 29. 10. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/broucci-recenze>.

České koledy 1 z roku 1990 obsahují 17 vánočních koled, Gloria a 2 interludia a jsou určena pro dětský sbor a historické nástroje. Z roku 1994 pochází *České koledy 2*, jež jsou složeny ze 14 vánočních koled s 5 interludii a jsou určeny pro dětský a pro chlapecký sbor a historické nástroje. Třetí úpravou koled jsou *Nejkrásnější české a moravské koledy* pro dětský sbor, historické a lidové nástroje z roku 1999.¹⁷²

Tři známé duchovní písně Jirásek zpracoval v cyklu *Tam, kde sláva nepřestává*. Dílo pochází z roku 2015, kdy pardubický chlapecký sbor Bonifantes připravoval CD *When the Soul Speaks*, a sbormistr Jan Míšek chtěl na CD mimo Jiráskovu *Missa propria* a *Mondi paralleli* zařadit také úpravu starých českých duchovních písní.¹⁷³ Název celého cyklu pak pochází z textu chorálu *Svatý Václave*.

Úprava první písně *Hospodine, pomiluj ny* pro pětihlasý sbor a buben je založena především na souzvuku kvint a jejich paralelních postupů, to evokuje paralelní organum.

Ve druhé části autor zpracovává husitskou píseň *Ktož jsú boží bojovníci*. Je zde využito poměrně bohaté instrumentace, neboť úprava této písně je pro čtyřhlasý sbor s doprovodem dvou fléten, tří trombónů, osmi tom-tom bubnů, tympánů a basového bubnu.

Cyklus je zakončen Jiráskovým zpracováním chorálu *Svatý Václave* pro čtyřhlasý sbor, tamburínu a bicí. Jednotlivé hlasy jsou rytmicky i textově poměrně samostatné. Vždy je výrazná citace chorálu a ostatní hlasy postupují v jednohlase, paralelních kvintách či jako augmentace, zůstávají na prodlevových tónech nebo postupují v delších rytmických hodnotách, jež umocňují chorální „náladu“. Přestože Jirásek při úpravě vycházel zejména ze středověké hudby, jeho postmoderní vyjadřování je např. v taktech 34–37 velmi znatelné, neboť zde využívá chromatiky s náznakem témbrového citění. Závěrečná slova: „Andělé svietí, nebeští, raďte nás k sobie priviesti, tam, kde sláva nepřestává věčného Boha, Kriste eleison,“ zaznívají pouze jednohlasně s doprovodem tamburíny a bicích. Právě z této části textu pochází také slova „Tam, kde sláva nepřestává“, kterými Jirásek

---

¹⁷²SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁷³Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 15. 4. 2020.

pojmenoval celou skladbu. Autorka úpravu této písně považuje za velmi zdařilou a zajímavou.

Takt 34–37

INSTRUMENTÁLNÍ

Ad unum je skladba pro varhany z roku 1988. Světová premiéra se uskutečnila v červnu roku 1991 v Olomouci.¹⁷⁴ V roce 2007 ji vydalo vydavatelství Ricordi. Skladba je založena na práci s intervalem malé tercie, který prostupuje dílem ve vzestupné i sestupné linii, harmonizovaným nejčastěji prostou prázdnou kvintou. Úsporností melodického materiálu se autor zařadil k představitelům evropského minimalismu.

AD UNUM
composizione per organo (1988)

Sostenuto ($\lambda = 126$)
senza misura

Jan Jirásek

Začátek není dělen na takty

¹⁷⁴ Jan Jirásek: works [online]. In: Musica Mundana [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <https://musicamundana.com/jirasek-jan-works/?v=928568b84963>.

Skladbou pro cembalo z roku 1990 je *Zoe*. O té Jirásek řekl: „Je to jedna z mých intimně laděných skladeb. Cesta poznání. K některým věcem musí člověk dospět sám. A jsou to většinou ty věci nejobyčejnější. Protože to tajemství, které hledáme, není v násilné jinosti, ale je všude.“¹⁷⁵ Vydalo ji vydavatelství Ricordi.¹⁷⁶ Stylově jde opět o minimalismus. Autor zde pracuje se staccatovými repetovanými tóny častokrát na stejné tónové výšce, typem rytmizované prodlevy. Tento tep místy evokuje představu tepu lidského srdce a střídá se s jinými, zejména akordickými, motivy.

Takt 2–9

Ze stejného roku pochází také *Katharsis* pro flétnu, housle, violoncello a cembalo.¹⁷⁷ Myšlenkovou podstatou díla je podle Jiráskova „očistění od vnitřní špíny“, to pro něj znamenalo zejména vyrovnání se s obdobím dospívání během normalizační doby.¹⁷⁸ Dílo vydalo vydavatelství Ricordi v roce 2008. Je zde patrný Jiráskův minimalismus, kromě toho autor opět využívá glissand, takže některá místa mají blízko k témbrové hudbě.

¹⁷⁵BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 5.

¹⁷⁶Jan Jirásek *Zoe* [online]. In: Sheet Music Online-Shop [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.all-sheetmusic.com/Publishers/Ricordi/Zoe.html>.

¹⁷⁷SOBOTKA, Mojmír. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁷⁸BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie. s. 5.

The image shows a musical score for three instruments: Flute (Fl.), Violin (Vn.), and Violoncello (Vcl.). The Flute part begins with a dynamic marking 'p'. The Violoncello part features two bracketed sections labeled '2''-4''' and '2''-3'''.

Začátek není dělen na takty

Dílem pro varhany a tubu z roku 2003 je *Viribus unitis*.¹⁷⁹ Vydalo ho vydavatelství Českého rozhlasu v roce 2006¹⁸⁰ a existuje také v sólové varhanní verzi. Jak čteme v partituře, Jirásek *Viribus unitis* věnoval německému skladateli, varhaníkovi a improvizátorovi Jürgenovi Esslovi.¹⁸¹ Rytmus jednotlivých hlasů je komplikovaný, často založený na synkopách, mnohdy však celkově ústí do syrrytmie. Melodie je založena na drobných motivech, které se v jednotlivých úsecích skladby opakují v duchu minimalismu. Barevnost skladby je dána častou změnou varhanních rejstříků.

Eccentric Prayer neboli *Excentrická modlitba* je dílem pro flétnu, klarinet, housle, violoncello a klavír z roku 2005.¹⁸² Stejně jako velká část Jiráskovy tvorby i *Excentrická modlitba* byla vydána vydavatelstvím Ricordi.¹⁸³ Jirásek tuto skladbu věnoval orchestru Atlanta Chamber Players a jejich zakladatelce¹⁸⁴ Paule Peace.¹⁸⁵ Premiéra díla se uskutečnila 22. června 2007 v Memphis v Tennessee.¹⁸⁶ Autor zde využívá mikrintervaliky a hudebních bloků, které jsou založeny na ostinátním opakování drobného motivu v duchu minimalismu. Melodické linky jednotlivých nástrojů se občas

¹⁷⁹Komorní skladby [online]. [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/komorni/>.

¹⁸⁰SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁸¹ESSL, Jürgen. [online]. [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.juergen-essl.de/>.

¹⁸²Komorní skladby [online]. [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/komorni/>.

¹⁸³SOBOTKA, Mojmir. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁸⁴Atlanta Chamber Players *Jan* [online]. In: Wikipedia [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Atlanta_Chamber_Players.

¹⁸⁵Vepsáno v partituře.

¹⁸⁶*Jan Jirásek: works* [online]. In: Musica Mundana [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <https://musicamundana.com/jirasek-jan-works/?v=928568b84963>.

střetávají v disonantních souzvucích, z nichž některé jsou založeny na malých sekundách a vyznívají jako clusters, avšak nakonec vyústí do výrazného motivu založeného na konsonanci a syrrytmi. Ze všech Jiráskových duchovní děl je právě v *Eccentric Prayer* nejvíce znatelná inspirace hudbou 20. století.

36

219

Fl.

Cl.

Vln. I

Vc.

ppp 3

ppp 3

arco

p

Takt 219–220

Pno.

crescendo poco a poco

Takt 139–140

Např. jeden z motivů, který se zde objevuje, připomíná motiv z *Voice on Canvas*.

Pno.

Pno.

crescendo poco a poco

Takt 22–29

Voice on Canvas:

Takt 10–11

Dalším dílem, v němž Jirásek uplatňuje varhany, je *Dance with the Universe* neboli *Tančit s vesmírem* z roku 2012.¹⁸⁷ Tento koncert pro varhany a malý orchestr premiéroval v témže roce Portland Chamber Orchestra v Portlandu.¹⁸⁸ V současnosti se chystá jeho česká premiéra v provedení Severočeské filharmonie Teplice.¹⁸⁹ Na první pohled jsou zde patrné některé z Jiráskových typických kompozičních technik, např. synkopy a komplikované rytmy v kinetické složce a opakující se motivy ve složce melodické.

Takt 23–26

Ze stejného roku pochází také *Fragile Balance/Letter to Heaven* neboli *Křehká rovnováha-dopis do nebe* pro smyčcový kvartet.¹⁹⁰ Toto dílo věnoval smyčcovému

¹⁸⁷*Symfonické skladby* [online]. [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/symfonicke/>.

¹⁸⁸SOBOTKA, Mojmír. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁸⁹Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

¹⁹⁰*Komorní skladby* [online]. [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/komorni/>.

kvartetu Vega String Quartet z Atlanty.¹⁹¹ Jedná se o dílo dvouvěté. Zatímco první věta je v použití kompozičních metod tradičnější – staví na výrazných zpěvných melodiích, jež působí až folklorně, výrazně je rytmizuje a uplatňuje prostřednictvím výrazného rozpětí dynamiky principu gradace – druhá věta pracuje s výraznými motivy spíše minimalisticky. Dle autorky se jedná o Jiráskovu nejzajímavější komorní duchovní kompozici.

Další skladbou pro sólové varhany jsou *Symbiosis* z roku 2019. Premiéra se uskutečnila 23. července 2019 v rámci festivalu Svatovítské varhanní večery v katedrále sv. Víta na Pražském hradě.¹⁹² Jirásek zde pracuje s mnohými chromatismy a paralelními kvintami, to je patrné již na samém začátku skladby.

SYMBIOSIS
(pro varhany)

Jan Jirásek

♩ = 111

Organ I. 4' (2') *pp* tr *b*

Organ II. 8' *p*

Pedals

Takt 1–8

Skladba se dá rozčlenit na drobnější bloky hudby, které se opakují. Hledání duchovního obsahu je vždy složitým úkolem a jak sám Jirásek říká, dá se vysvětlit různě. Zde by se však již na základě partitury dalo dílo poměrně jednoduše vysvětlit. Úvodní trylek od tónu c trvajícím 19 taktů může symbolizovat neměnného Boha, bez ohledu na to, co se děje ve světě, tj. v paralelních chromatických akordech levé ruky. Následující chromatické vzestupné pasáže pak mohou evokovat lidskou snahou o přiblížení se Bohu.

¹⁹¹"A Marvelous Foursome" *The Strad* [online]. [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.vegaquartet.com/about-1>.

¹⁹²Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem.

2

Organ

Pedals

Takt 23–27

Synkopické části pak evokují klopýtavost či lidské pády. Tato část různě graduje a polevuje stejně jako lidské boje. V taktu 148 pak znovu přichází ke slovu Bůh, tedy úvodní motiv skladby, a až do konce pak „setrvává s bojujícím člověkem“, neopouští jej a podpírá jej v jeho pádech v podobě drženého c. Tato prodleva na c jako motiv Boha se objevuje i v částech, kde „člověk bojuje“, a stejně tak se tam objevují i pasáže lidské snahy o přiblížení se Bohu.

Organ

Pedals

Takt 127–130

Jirásek k tomuto výkladu autorky dodává: „Váš výklad je pozoruhodný, v zásadě s ním souhlasím. Je to důkazem toho, jak mnohotvárně se dá hudba chápat a vysvětlovat. Já osobně to nikdy nedělám, ale je to pro mě zajímavé a podnětné.“

MONDI PARALLELI

Sedmidílný cyklus *Mondi paralleli neboli Paralelní světy* z roku 2009¹⁹³ můžeme společně s *Missa propria* označit za stěžejní dílo Jiráskovy duchovní tvorby. Existují verze pro smíšený, ale i ženský a dětský sbor a cappella. Ideovou podstatou tohoto cyklu je sblížení a usmiřování různých kultur, náboženství, tedy jakýchsi „paralelních světů“. Jirásek zde proto kombinuje latinské texty křesťanské liturgie s buddhistickými mantrami, úryvky Koránu a judaistickými myšlenkami.

Mondi paralleli vydalo vydavatelství Ricordi v roce 2009.¹⁹⁴ V roce 2010 nahrál sbor Jitro pod vedením sbormistra Jiřího Skopala CD s názvem *Parallel Worlds*, na němž je tato skladba rovněž zastoupena. CD bylo vydáno 9. června 2017.¹⁹⁵ Podruhé byla *Mondi paralleli* nahrána Czech Solois Consort pod vedením Jana Míška na CD *When The Soul Speaks*, jež bylo vydáno 25. ledna 2019 a taktéž obsahuje i další Jiráskovy skladby v provedení chlapeckého sboru Bonifantes.¹⁹⁶ Obě CD byla oceněna pozitivní kritikou. Např. Stanislav Bohadlo, CSc. napsal o CD *When The Soul Speaks*: „Sborové dílo Jana Jiráska pro chlapecké a mužské hlasy se dotýká vrcholů světové humanity, umělecké náročnosti, tvůrčí odpovědnosti a klade nejvyšší nároky na technickou, hlasovou a výrazovou kvalitu sboru. Míškovi Bonifantes to strhujícím způsobem prokazují ve dvou filozoficko-liturgických cyklech *Missa propria*, stejně jako ve třech nejdůležitějších písních českého středověku. Czech Soloist Consort podobným způsobem pak v *Mondi paralleli*. Nahrávka tohoto výběru v podání Bonifantes a Czech Soloist Consort je autorsky a interpretačně reprezentativní a šíří archetypální lidská poselství napříč zeměmi, státy a kulturami.“¹⁹⁷

Stejně jako *Missa propria* ani skladba *Mondi paralleli* nebyla původně zamýšlena jako celek. Nejprve vzniklo v roce 1999 *Te Deum*, jehož premiéra se uskutečnila roku 2000

---

¹⁹³Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 25. 3. 2020.

¹⁹⁴SOBOTKA, Mojmír. *Jirásek, Jan* [online]. In: Český hudební slovník osob a institucí [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2770.

¹⁹⁵PARALLEL WORLDS [online]. In: Nanova records [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6101/>.

¹⁹⁶WHEN THE SOUL SPEAKS [online]. In: Nanova records [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6205/>.

¹⁹⁷BOHADLO, Stanislav. *When the Soul Speaks – Když duše promlouvá* [online]. In: Bonifantes [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.bonifantes.cz/when-the-soul-speaks-kdyz-duse-promlouvá/>.

v kostele sv. Bartoloměje na Manhattnu v New Yorku.¹⁹⁸ V roce 2005 požádal Jiří Skopal Jana Jirásku o napsání skladby pro Sborové olympijské hry v Číně, kam se chystal se svým sborem Jitro. Jirásek se tedy rozhodl přepracovat *Te Deum* z roku 1999 na *Te Deum laudamus. OM AH HUM*. V tomto provedení měla skladba premiéru 25. července 2006 v Xiamenu v Číně v podání sboru Jitro pod vedením Jiřího Skopala. Ten poté Jirásku vybídl k dopsání celého cyklu, který Jirásek dokončil roku 2009.¹⁹⁹ Koncertní premiéra celého cyklu se uskutečnila 26. listopadu 2009 v sálu Filharmonie Hradec Králové v podání královehradeckého sboru Jitro pod vedením Jiřího Skopala.²⁰⁰ Poté *Mondi paralleli* zazněla např. 18. června 2011 v rámci festivalu Smetanova Litomyšl v podání Czech Soloists Consort.²⁰¹ Po tomto uvedení napsal Jirásek sbormistru Janu Míškovi: „Musím se přiznat, že mě velmi potěšila vysoká profesionální úroveň provedení mé skladby ‚Mondi paralleli‘. Tvůj sbor je barevně velmi citlivě sladěný, intonačně přesný, ale za to nejdůležitější považuji citlivou muzikálnost vás všech, pochopení ducha skladby a schopnost hluboce se vcítit do hudby. Koncert nadchl nejen mě jako autora jedné ze skladeb, ale nadchl hlavně posluchače.“²⁰²

ANALYTICKÁ ČÁST

Úvodní *Miserere* je vlastně jakýmsi jednoslovným zvoláním o čtyřech taktech, přičemž celou dobu v sopránů zaznívá dvojčárkované f. Text se skládá pouze z jednoho slova žalmu 51²⁰³ „miserere“, tedy „smiluj se“ Jde tedy o jakési prosebné zvolání. Jirásek zde počítá s více než desetihlasým sborem (tři soprány, tři alty, dva tenory, dva basy), přičemž hlasy se dál dělí. Čtyři z nich však mají v partu pouze šeptání téhož slova „miserere“. Tím je dosaženo zajímavého prostorového akustického efektu. Melodie je založena na dvou motivech, přičemž první sestává ze vzestupné kvinty a malé sekundy, druhý ze vzestupné kvarty a zpívá jej druhý alt. Harmonická stránka, založená zejména na souzvucích kvint, kvart a sekund, směřuje do finálního akordu b moll s přidanou velkou

¹⁹⁸STEHLÍK, Luboš. *Jan Jirásek: interview pro časopis Harmonie* [online]. 5. 1. 2001 [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-interview-pro-casopis-harmonie/>.

¹⁹⁹Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 4. 2020.

²⁰⁰Emailová korespondence autorky s Jiřím Skopalem ze dne 30. 3. 2020.

²⁰¹PARALELNÍ SVĚTY [online]. In: Smetanova Litomyšl [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.smetanovalitomysl.cz/cs/historie-festivalu/50-o-festivalu/historie-festivalu/minule-rocniky/smetanova-litomysl-2011-porady/1744-paralelni-svty>.

²⁰²JIRÁSEK, Jan. *Jan Jirásek píše...* [online]. 28. 6. 2011 [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.consort.cz/jan-jirasek-pise/>.

²⁰³Žalm 51 [online]. In: Wikipedia [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDalm_51.

sekundou. Stylově jde tedy opět o – pro Jirásků už příznačnou a osvědčenou – metodu kombinace středověkých (organálních) postupů s prvky tэмbru.

Musical score for three sopranos (Soprani I, II, III) in 4/4 time. Soprani I and II start with 'Mi re re' and 'Mi se se se' respectively. Soprani III has a 'whisper p' section with 'Mi-se-re-re' and 'Mi'. Dynamics include *pp* and *p*. There are slurs and an '(A)' marking above the first staff.

Takt 1–4

Ve druhé části *Benedictus. Baruch Haba* je opět velmi patrná kombinace starých technik vokální polyfonie se soudobými. Dochází zde ke střídání třídobého a dvoudobého metra, jež se dá srovnat s užíváním středověkých rytmických proporcí (*tempus perfectum/imperfectum*). Jednotlivé hlasy mají samostatný rytmus a odlišný text, jako tomu bylo u motet, a polyfonní části jsou vystřídány krátkými homofonními pasážemi. Hlavní motiv je mnohokrát imitován a dalo by se říct, že i nástup hlasů kopíruje středověkou reperi. V závěru je užito slabikování, parlanda nebo recitování jednotlivých tónů motivu, jež je navíc rozdělen do několika hlasů, které jsme u Jirásků registrovali už mnohokrát. V komentáři Nanova records k CD *Parallel Worlds* je tato technika označována jako „scissors“.²⁰⁴ Tímto způsobem práce s melodií se autor opět patrně inspiroval ve francouzské epoše *ars nova* a technice *hoquetus*.

Musical score for three voices (A. I, A. II, T. I) in 4/4 time. A. I has 'in no Do ni'. A. II has 'in mi ni'. T. I has 'ni in ni'. Dynamics include *rit.* and there are time signature changes to 2/4 and 3/4.

Takt 29–35

²⁰⁴ PARALLEL WORLDS [online]. In: Nanova records [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6101/>.

Z harmonického hlediska zde často dochází ke změnám tóniny, a to poměrně náhlým tóninovým skokem. Latinský text „Benedictus qui venit in nomine Domini.“, který je součástí mešního ordinária křesťanské liturgie, zde stojí vedle židovských slov „Baruch Haba Beschem Elohim.“ Jedná se o významově totožná slova, která v překladu znamenají „Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně.“²⁰⁵ Pomyslně se tak zde setkává křesťanství a judaismus. Oba texty mají stejný motivický materiál. Melodický minimalismus, založený na několika akordech, zde evokuje techniku Tintinnabuli A. Pärta s jedinou výjimkou. Zatímco pro Pärta je základní stavební jednotkou tercie, Jirásek upřednostňuje sekundy, kvarty a kvinty.

Rozsáhlejší částí je **Sanctus**. Text této části pochází pouze z mešního ordinária křesťanské liturgie. „Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Pleni sunt coeli, coeli et terra gloria tua. Hosanna in excelsis.“ v překladu znamená „Svatý, Pán, Bůh zástupů. Nebe i země jsou plny tvé slávy. Hosana na výsostech.“. *Sanctus* začíná pouhým šeptáním hlásek v různých hlasech, jež vytváří slovo „sanctus“. Toto místo můžeme označit jako typicky postmoderní, neboť přináší kombinaci témbrové metody a zároveň dělení motivického materiálu ve stylu středověkého hoquetu. Primárně témbrový účinek umocňuje to, že se střídá šepot se zpěvem po jednotlivých tónech v jednom hlasu, to vytváří jakési vlnění melodie.

♩ = 97

Soprano

Alto

Tenor

Takt 1–6

Hoquetové techniky je na např. v taktech 99–109 využito i ve vícehlasu.

²⁰⁵ZAJÍČEK, Libor. *Baruch Haba* [online]. In: Slovníček Jidiš-Čeština [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.jdl.czechian.net/jidisslovnicek.html>.

99 ♩ = 93 *p solo*

S. *p* *solo*
A

S. *p*
Ho De na Do - mi us

A. *p*
Sanc - tus Ho De us na A Do - mi De - us

T. *p*
Sanc - tus sa us Sanc-tus nus

B. *p*
Ho sa us na Sanc-tus nus De

105

S. A

S. in ex-cel De

A. in ex-cel sis De o Do - mi - nus Sanc - tus

T. De-us sis De o Do - mi tus

B. De-us cel sis De o nus Sanc - tus

Takt 99–109

Stejně jako v části předchozí i zde jsou hlasy víceméně rytmicky i textově samostatné a jsou opět děleny do deseti hlasových skupin. Ty jsou ve výsledku polyrytmické a můžeme je chápat jako strukturální vrstvy. Souzvukově pak vytvářejí zahuštěné akordické souzvučky evokující clustry, jež působí témbrově.

129

S. *ff*
-li etter-ra glo-ri-a tu - a.

S. *ff*
li glo-ri-a tu - a.

S. *ff*
li etter-ra glo-ri-a tu - a.

A. *ff*
li A

A. *ff*
li Glo - ri - a tu - a.

A. *ff*
li Glo - ri - a tu - a.

T. *ff*
-li etter-ra glo-ri-a tu - a.

T. *ff*
A etter-ra glo-ri-a A

B. *ff*
li et ter - ra Glo - ri - a tu - a.

Takt 129–134

Co se týče melodického materiálu, nejčastější stavební jednotkou motivů jsou sekundy, takže jsou velmi často zřejmé chromatické postupy. Jejich efekt je však evidentně témbrový, nikoliv harmonický. Některé motivy dokonce znějí jako stylizace gregoriánského chorálu. O vnitřním propojení jednotlivých částí svědčí např. fakt, že v taktu 28 nalezneme téměř stejný motiv jako v předchozí části *Benedictus*.

8
cel - sis. Sanc Do-mi-nus De - us

Takt 25–30

Benedictus:

Solo
p
Bassi I
Be-ne-dic - tus qui ve - nit tutti
Be-ne-dic - tus qui ve - nit

Takt 1–7

V *Sanctus* nalézáme tři výrazné a odlišné styly práce, se kterými Jirásek pracuje na způsob motivů náležejících většinou danému textu. Díky tomu můžeme *Sanctus* pomyslně dělit na menší tektonické celky právě na základě způsobu hudebního zpracování. Tyto části se však v průběhu střídají a prolínají, proto je nelze jasně vymezit a definovat. Slova „Sanctus Dominus“ jsou nejčastěji zpracována s použitím šeptání a hoquetové techniky např. takt 1–6. Dalším výrazným prvkem, jenž však zpracovává různá slova a tvoří zejména závěry logických frází či celků, jsou témbrové plochy složené z vícevrstevých akordických souzvuků, s nimiž se setkáme např. v taktech 20–24.

$\text{♩} = 84$
mf
S Ho - san - na
S et ter - ra glo - ri - a tu - a. Ho - san - na
S et ter - ra glo - ri - a Ho - san - na
A li et ter - ra glo - ri - a tu - a.
A coe - li et ter - ra glo - ri - a tu - a.
A et tu - a.

Takt 20–24

Slova „Hosana in excelsis Deo...“ jsou nejčastěji zpracována buď prostřednictvím unisona, nebo kontrastně polyfonním způsobem.

T. *mf*
 Sa - ba-oth. Do - mi-nus. Ho-san-na in ex - cel-sis. Ho-san-na in ex - cel-sis. Ho san
 B. *mf*
 — Sa - ba- oth. — Ho - san - na in
 B. *mf*
 — Sa - ba- oth. Do - mi-nus. Ho-san-na in ex - cel-sis. Ho-san-na in ex - cel-sis. Ho san
 B. *mf*
 — Ho-san-na in ex - cel-sis. Ho-san-na in ex - cel-sis. Ho san

Takt 39–42

Na výsledném znění se tedy podílí vždy několik vrstev zvukových bloků. Postřehnout zde můžeme také techniku rytmizované prodlevy jakožto typu bourdnu a ostinata.

Čtvrtou částí je *Agnus Dei. Wheresoever you look...*, kde se střídá opět technika vrstvení sekund, jež Jirásek používá v předchozích částech, ale také např. v *Kyrie v Missa Propria*, s melodickými částmi, které jsou vedeny v paralelních kvintách a kvartách. Dále je opět využito hoquetové techniky a dochází ke změnám metra dvoudobého a třídobého. Text vznikl sloučením slov „Agnus Dei, dona Nobis pacem.“ (v překladu „Beránku Boží, daruj nám pokoj.“) z mešního ordinária křesťanské liturgice a anglického „Wheresoever you look, is the face of God.“ (v překladu „Kamkoli se podíváš, je Boží tvář.“), jež jsou veršem z Koránu 2, 115.²⁰⁶

²⁰⁶Korán 2, 115 [online]. In: Quaran [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://quran.com/2/115>.

Musical score for four voices (T. I, T. II, B. I, B. II) in 3/4 time, marked *p* and *chant*. The lyrics are "Ag - mus De - i."

Takt 24–27

Pátá část *Miserere Avinu malkenu* využívá akordů s přidanou velkou sekundou. Tento akord zaznívá ve třetím taktu jako *fis moll* s přidanou velkou sekundou a v plném znění je s korunou držen poměrně dlouho, přičemž na něm dochází ke *crescendu* a následuje dvoudobá pomlka. Tímto Jirásek dosahuje zajímavého akustického, opět témbrového efektu. Od taktu 41 je téměř doslovně citována celá první část *Miserere*. To opět posiluje cyklický princip celého díla. Na rozdíl od první části zde není využito šeptání a se slovem „*miserere*“ se prolínají slova „*alvinu malkenu*“. S jednotlivými hlasy je zde nejčastěji pracováno polyfonním způsobem. V tenoru a basu je udržována stálá melodická linka silně evokující gregoriánský chorál a ostatní hlasy nastupují často na způsob kánonické imitace. Např. od taktu 14 nastupuje téma v tenoru i altu, avšak v altu je jeho první nota augmentovaná a prodloužená na dvě doby, čímž vytváří kánon s odstupem dvou dob.

Musical score for three voices (A, A, T) in 3/4 time, marked *mf* and *pp*. The lyrics are "Mi - se - re - re, mi-se-re - re no-bis. Mi - se re - re no - A - vi nu A."

Takt 14–19

Na jiných místech však dvojice hlasů postupují v párovém syrytmickém unisonu (např. v taktu 32 soprán s basem a alt s tenorem). Tento polyfonní princip z období renesanční

Tempo I   Poco meno mosso

S. *mp*
- um   Te De - um lau - da - mus,   Te - De - um lau - da - mus,

A. *mp*
Chri - ste e - le - i - son,   De - um lau - da - mus,   De - um lau - da - mus,

T. *mp*
De - um
p De - um   Te De - um lau - da - mus,   Te De - um lau - da - mus,

B. *p*
mp
De - um   De - um lau - da - mus,   De - um lau - da - mus,

Takt 14–19

Třetí část začíná od taktu 37. Jirásek zde začíná zpracovávat jak text „Te Deum“ (a), tak i „Christe eleison“ (b) a přidává text „Om mani padme hum“ (c). I toto postupné přidávání a míchání textu může být jakýmsi náznakem vrstvení. S těmito částmi, které jsme označili jako a, b, c, pracuje nejprve expozičně, pak se ale zahušťují a nastupují víceméně v těsnách a od taktu 81 má hudba evoluční, prováděcí charakter a zpracovává části b, c. Zvyšuje se rovněž hybnost. Všechny tři části najednou na žádném místě nezaznívají. Jsou zde ale užity i další techniky, které již známe z předchozích částí, např. rytmizovaná prodleva či ostinato.

Te Deum laudamus. OM AH HUM propojuje křesťanství s buddhismem. Křesťanství je zde zastoupeno slovy slavnostního hymnu „Te Deum laudamus.“ v překladu „Tebe, Bože, chválíme.“ a „Christe eleison.“, tedy prosbou „Pane, smiluj se.“ z mešního ordinária. Vedle toho zde stojí slova nejznámějších buddhistických manter. Buddhistické mantry se nedají doslovně přeložit, ale zle stručně vyložit jejich význam. Mantra „Om mani padme hum hrih“ transformuje negativní emoce. „Óm“ transformuje pýchu a egoismus, „ma“ žárlivost a závist, „ni“ připoutání a egoistická přání, „pad“ nevědomost a zmatek, „mé“ chamtivost a lakotu a konečně „húm“ nenávisť.²⁰⁹ Druhou mantru „Om ah hum vadzra guru padma siddhi zra“ můžeme vyložit takto: „Guru“ je ten, kdo je „obtěžkán dokonalými kvalitami“, nepřekonatelný učitel, „Padma“ je první část jména mistra odjánského, „Siddhi“ znamená nejvyšší a nepřekonatelné úspěchy, které jsou

²⁰⁹ *Óm mani padmé húm* [online]. In: Wikipedia [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%93m_mani_padm%C3%A9_h%C3%BAm.

naším cílem, ‚Húng‘ invokuje drahocenného mistra s touhou, aby nám udělil úspěchy.“

210

Celou skladbu pak uzavírá sedmá část s názvem *Dona nobis pacem. ...is the face of God*, jež je pokračováním čtvrté části, tedy *Agnus Dei*, a to jak textově, tak hudebně. Vyznačuje se sekundovými souzvuky, parlandem a v dělení melodie a textu technikou hoquetu. Poslední čtyři takty jsou totožné s posledními čtyřmi takty z *Agnus Dei. Wheresoever you look...*, pouze jsou transponovány o půltón výše. Tento závěr existuje ve dvou verzích. Původně Jirásek použil slova „dona nobis pacem“, později je však nahradil „Agnus Dei“, stejně jako můžeme slyšet ve čtvrté části.²¹¹ Text „Dona nobis pacem.“ je pokračováním „Agnus Dei“ a „...is the face of God“ dokončuje větu z Koránu „Wheresoever you look is the face of God.“.

Jiráskovy originální myšlenky jakéhosi pomyslného spojení a usmíření náboženství jsou v *Mondi paralleli* velmi patrné. Spojování a kombinování různých jazyků a myšlenek je však citlivě promyšleno a provedeno tak, že ve výsledku stojí různá náboženství rovnoprávně vedle sebe a tvoří „symbiózu“. Symbolické může být také používání intervalu malé sekundy, která může jednak evokovat mikrointervaliku židovského a islámského světa a zároveň může jako nejmenší interval evropského hudebního světa symbolizovat onu blízkost. Celý cyklus je typickým příkladem postmoderního stylu. Jirásek zde vedle sebe staví techniky středověké vokální polyfonie, jako např. staré organum, hoquetus, kánon, vícetextový motet, rytmické proporce či bicinii a skladebné techniky 20. a 21. století, jako např. minimalismus, témbrová kompozice-sekundové souzvuky, šeptání, parlando a glissanda.

---

²¹⁰ČERNÁKOVÁ, Zuzana. *Óm Á Húm Vadžra Guru Padma Siddhi Húm* [online]. 11. 5. 2018 [cit. 18. 4. 2020]. Dostupné z: <https://mantrajana.cz/2018/05/11/mantra-vadzra-guru/>.

²¹¹Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

ZÁVĚR

Práce shrnuje život, dílo a hudební řeč Jana Jiráska a charakterizuje jeho duchovní tvorbu, jež je třeba nejprve zasadit do kontextu vývoje duchovní hudby. Jiráskova tvorba je, stejně jako jeho hudební řeč, velmi rozmanitá a specifická. Jeho duchovní tvorbu v tomto případě chápeme jako hudbu s náboženským či duchovním obsahem, která však není určena k liturgickým účelům a nemusí být nutně vztahována ke konkrétnímu náboženství, ačkoliv staví na základech křesťanství. Určitý duchovní rozměr mají všechna Jiráskova díla, neboť duchovno a témata týkající se rovnosti mezi lidmi, světových náboženství či Boha jsou pro něj jakousi všudypřítomnou přirozeností.

Přestože se Jiráskova hudba přirozeně vyvíjí, autorovo pojetí hudby jako vyjadřovacího prostředku zůstává od počátku jeho tvorby stejné. Právě z tohoto chápání hudby vychází Jiráskova postmoderní hudební řeč, která v sobě pojí mnohdy zdánlivě protikladné techniky a témata. Nejčastěji se setkáváme s kombinací středověkých technik vokální polyfonie a soudobé hudební řeči. Ze středověké hudby Jirásek využívá zejména imitační techniky, kompoziční technika moteta, bourdonu, kánonu, hoquetu či paralelního organa založeného na paralelních kvartách a kvintách a v některých případech používá také historické nástroje. Naproti tomu se v jeho tvorbě často vyskytuje vrstvení sekund, akordy s přidanou velkou sekundou, technika glissand a různé slovně-zvukové projevy, jako např. šeptání, slabikování apod., jež zase čerpají zejména z témbrové a experimentální hudby 20. století. Na některých místech se setkáme i s mikrointervalikou či použitím elektronické hudby, která Jiráskovi nabídla nové zvukové možnosti.

Jiráskovo hudební vyjadřování často staví na poměrně jednoduchých myšlenkách. Spojení autorova minimalistického a témbrového cítění je blízké např. hudbě Arvo Pärta a v některých případech Jiráskova kompoziční práce evokuje Pärtovu minimalistickou techniku Tintinnabuli. Pokud bychom se však zaměřili na Jiráskovy středověké hudební odkazy, můžeme jej srovnávat např. s Carlem Gesualdem da Venosou. Jiráskova duchovní tvorba je specifická i v postavení soudobých českých duchovních autorů, neboť jej nemůžeme řadit ani k romantickému tradicionalismu Miloše Boka, ani k modernistickému směru ve stylu Petra Ebena a ani k avantgardním autorům duchovní hudby typu Marka Kopelenta.

Těžištěm Jiráskovy tvorby je jednoznačně jeho sborová tvorba. Ať už se jednalo o duchovní operu *Broučci*, *Missu propria* či *Mondi paralleli*, jeho sborová díla sklidila pozitivní ohlasy.–Mimořádnou pozornost sklidila také jeho rekonstrukce Lukášových

pašijí. Cestu k významným českým i zahraničním interpretům našla v podobě komorních a sólových skladeb také Jiráskova duchovní instrumentální tvorba.

Jirásek si tedy v i současné době drží své specifické postavení nejen v českém hudebním prostředí. Svědčí o tom mj. velké množství zakázek a nabídek spolupráce, jež dostává, ale také jeho působení v zahraničí, vydávání jeho děl či mnohé kritiky.

SHRNUTÍ

Bakalářská práce s názvem *Duchovní tvorba Jana Jiráska* se věnuje problematice hudební řeči a duchovní tvorbě tohoto autora, narozeného roku 1955. Základ práce tvoří hudebně analytický pohled na autorovu duchovní tvorbu.

Autorka textu nejprve vymezuje pojem duchovní hudba a konkretizuje jeho chápání v kontextu dané práce a následně stručně charakterizuje dějiny duchovní hudby. Následující část se blíže věnuje Jiráskovu životopisu a autorově tvorbě obecně. V dalších kapitolách autorka přibližuje Jiráskovu hudební řeč, jeho inspirace a tvůrčí východiska. Následuje stručná hudebně-analytická charakteristika jeho duchovních děl a komplexnější analýza duchovního cyklu *Mondi paralleli*, jež je typickým příkladem Jiráskova postmoderního stylu. V závěru práce nalezneme shrnutí hlavních okolností skladatelovy tvorby a zasazení jeho kompozičního stylu do současného kontextu duchovní tvorby.

SUMMARY

The bachelor's thesis called *The Spiritual Work of Jan Jirásek* deals with the issue of the musical speech and the spiritual work of this composer who was born in 1955. The thesis is focused mainly on a musically analytical view of the author's spiritual work.

The author of this thesis firstly defines the concept of the sacred music and concretizes its understanding in the context of this text. Moreover, the author also characterizes the sacred music's history. Secondly, the author briefly presents the Jirásek's biography and the author's work in general. In the following chapters, the author describes the composer's musical speech, his inspirations and creative starting points. The following part of this thesis introduces a brief musical-analytical description of the composer's spiritual works and a more comprehensive analysis of the spiritual cycle *Mondi paralleli* – a typical example of Jirásek's postmodern style. At the end of the work, we find a summary of the main circumstances of the composer's work as well as the placement of his compositional style in the current context of a spiritual work.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Bachelorarbeit mit dem Titel „*Das geistliche Werk*“ von Jan Jirásek befasst sich mit der Frage der musikalischen Sprache und der spirituellen Arbeit dieses 1955 geborenen Autors. Der Grund dieser Arbeit bildet die musikalisch-analytische Sicht auf die geistliche Arbeit des Autors.

Die Autorin des Textes definiert zunächst das Konzept der geistlichen Musik und konkretisiert sein Verständnis im Kontext des Werkes und charakterisiert dann kurz die Geschichte der geistlichen Musik. Der folgende Teil der Arbeit befasst sich mit Jiráseks Biographie und der Arbeit des Autors im Allgemeinen. In den folgenden Kapiteln beschreibt die Autorin Jiráseks musikalische Rede, seine Inspirationen und kreativen Ausgangspunkte. Es folgt dann eine kurze musikalisch-analytische Beschreibung seiner geistlichen Werke und eine konkretere Analyse des geistlichen Zyklus *Mondi paralleli*, der ein typisches Beispiel für Jiráseks postmodernen Stil ist. Am Ende der Arbeit finden wir eine Zusammenfassung der wichtigsten Umstände der Arbeit des Komponisten und die Platzierung seines Kompositionsstils in den aktuellen Kontext der geistlichen Arbeit.

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Ludmila Libosvárová

Název katedry a fakulty: Katedra muzikologie, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název diplomové práce: Duchovní tvorba Jana Jiráska

Vedoucí bakalářské diplomové práce: doc. PhDr. Eva Vičarová, Ph.D.

Počet znaků: 105 798

Počet titulů použité literatury: Literatura 7, Slovníky 6, Práce 2, Periodika 7, Internetové zdroje 68, celkem 90

Klíčová slova: Jan Jirásek, skladatel, duchovní hudba, postmoderna, minimalismus

Krátká anotace bakalářské práce:

Práce se věnuje duchovní tvorbě Jana Jiráska. Osobnost skladatele je nejdříve zasazena do kontextu vývoje duchovní hudby. Kromě hudebně analytických rozborů Jiráskových duchovních děl práce obsahuje také autorův životopis a shrnutí veškeré jeho tvorby. Samostatná kapitola je věnována Jiráskově hudební řeči, jež je následně demonstrována na konkrétních dílech, zejména na cyklu *Mondi paralleli*.

ANNOTATION

The thesis is devoted to the spiritual work of Jan Jirásek. The personality of the composer is first placed in the context of the development of sacred music. In addition to musical analytical analyzes of Jirásek's spiritual works, the work also contains the author's biography and a summary of all his work. A separate chapter is devoted to Jirásek's musical speech, which is subsequently demonstrated on specific works, especially on the *Mondi paralleli* cycle.

Keywords: Jan Jirásek, composer, sacred music, postmodern, minimalism

SOUPIS POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Literatura

- BUČEK, Miroslav. *Duchovní hudba 20. století*. Brno, 1999. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- ČALA, Antonín. *Duchovní hudba*. Olomouc 1946.
- NEDĚLKA, Michal. *Mše v současné české hudbě*. Praha 2005.
- SEHNAL, Jiří. *Stručný přehled dějin katolické chrámové hudby*. Rosice 1999.
- SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. Brno 2001.
- VIČAR, Jan et alii. *Generace?*. Praha 2017. str. 139.
- VIČAROVÁ, Eva. *Hudba v olomoucké katedrále*. Olomouc 2012.

Slovníky

- *Český hudební slovník osob a institucí* [online]. Dostupné z: <https://www.ceskyhudebnislovník.cz/slovník/>.
- *Die Musik in Geschichte und Gegenwart: allgemeine Enzyklopädie der Musik begründet von Friedrich Blume*. 2., neubearb. Ausg. Kassel: Bärenreiter, 1986.
- FUKAČ, Jiří. *Slovník české hudební kultury*. Jiří Fukač – Jiří Vysloužil (red.). Petr Macek (ed.). Praha 1997.
- *The New Grove dictionary of music and musicians* [online]. Dostupné z: <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/>.
- VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého*. I. díl, Věcná část, Vizovice 1995.

Seminární a diplomové práce

- BALCÁRKOVÁ, Eva. *Jiráskova Missa Propria*. Olomouc 2016, 13 stran. Seminární práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie.
- JANÍČKOVÁ, Kateřina. *Duchovní tvorba Miloše Boka*. Olomouc, 2017. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Katedra muzikologie.

Periodika

- SLAVÍKOVÁ, Jitka. Carl Orff – Jan Jirásek: Lukášovy pašije (podle rukopisu J. S. Bacha). In: *Hudební rozhledy*. 1995, č.11, s. 34–35.
- SMÉKALOVÁ, Miroslava. In: *Zpravodaj Musica sacra*. 2017, roč. 25, 1. únor.
- SMÉKALOVÁ, Miroslava. In: *Zpravodaj Musica sacra*. 2019, roč. 27, 1. únor.
- VIČAROVÁ, Eva a JANÍČKOVÁ, Kateřina. Duchovní hudba a česká hudební kultura v devadesátých letech minulého století. In: *Musicologica Brunensia*. 2019, r. 54, č. 2, s. 43–53.
- VIČAROVÁ, Eva. K vývoji české chrámové hudby ve 20. století. In: *Musicologica Brunensia*. 2013, r. 48, č. 2, s. 143–153.
- *Xaver: Informačník farnosti Uherské Hradiště*. 22. 12. 2019/60.
- *Zpravodaj Musica sacra*. 2019, roč. 27, 1. únor.

Internetové zdroje

- *A Marvelous Foursome The Strad* [online]. [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.vegaquartet.com/about-1>.
- Atlanta Chamber Players *Jan* [online]. In: Wikipedia [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Atlanta_Chamber_Players.
- *Audio/video* [online]. [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.olgajelinkova.cz/de/audio-video-aufnahmen/page/4/>.
- *Avinu Malkeinu* [online]. In: Wikipedia [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Avinu_Malkeinu.
- *Balety* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/balety/>.
- BOHADLO, Stanislav. *Královéhradecký dětský sbor Jitro na Pražském jaru* [online]. In: Jitro [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://jitro.cz/2015/03/18/mf-dnes-jan-jirasek-oslavil-sedesatku/>.
- BOHADLO, Stanislav. *When the Soul Speaks – Když duše promlouvá* [online]. In: Bonifantes [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <http://www.bonifantes.cz/when-the-soul-speaks-kdyz-duse-promlouva/>.

- *Boni Pueri* [online]. In: festival.cz [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://festival.cz/koncert/boni-pueri/>.
- *BONIFANTES: Jan Jirásek: Píseň Davidova (Úryvky z Knihy žalmů) (LIVE)* [online]. In: YouTube 16. 5. 2019 [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=HmK5hWYQgaw>.
- *Broučci* [online]. In: Divadlo Josefa Kajetána Tyla [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.djkt.eu/broucci>.
- *CD* [online]. [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/cd/>.
- ČERŇÁKOVÁ, Zuzana. *Óm Á Húm Vadžra Guru Padma Siddhi Húm* [online]. 11. 5. 2018 [cit. 18. 4. 2020]. Dostupné z: <https://mantrajana.cz/2018/05/11/mantra-vadzra-guru/>.
- DOBROVSKÁ, Wanda. *Broučci – anachroničtí, či nadčasoví?* [online]. In: Klasika Plus 14. 1. 2020 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.klasikaplus.cz/reflexe-2/item/2792-broucci-anachronicti-ci-nadcasovi>.
- *Efes 5, 19* [online]. In: Bible [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://my.bible.com/bible/15/EPH.5.19>.
- *Elektronická hudby* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/elektronicka-hudba/>.
- ESSL, Jürgen. [online]. [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.juergen-essl.de/>.
- *Filmy* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/filmy/>.
- *Forfest* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://www.forfest.cz/program>.
- HERMAN, Josef. *Žili, svítili a umřeli* [online]. In: Divadelní noviny 29. 10. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/broucci-recenze>.
- CHALOUPKA, David. *...a broučci se měli rádi aneb Broučci v roce 2019* [online]. In: OperaJournal.cz [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <http://operajournal.cz/2019/10/a-broucci-se-meli-radi-aneb-broucci-v-roce-2019/>.
- *Jan Jirásek – skladatel hudby* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/o-mne/>.

- *Jan Jirásek* [online]. [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/omne/>.
- *Jan Jirásek* [online]. In: Bonifantes [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.bonifantes.cz/tag/jan-jirasek/>.
- *Jan Jirásek* [online]. In: Consort 28. 6. 2010 [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.consort.cz/jan-jirasek/>.
- *Jan Jirásek* [online]. In: Český rozhlas [cit. 29. 1. 2020]. Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/jan-jirasek-8033051>.
- *Jan Jirásek* [online]. In: Český rozhlas [cit. 29. 1. 2020]: Dostupné z: <https://informace.rozhlas.cz/jan-jirasek-8033051>.
- *Jan Jirásek* [online]. In: Wikipedia [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Jir%C3%A1sek.
- *Jan Jirásek Zoe* [online]. In: Sheet Music Online-Shop [cit. 7. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.all-sheetmusic.com/Publishers/Ricordi/Zoe.html>.
- *Jan Jirásek: interview pro MF Dnes* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-interview-pro-mf-dnes/>.
- Jan Jirásek: Parallel Worlds [online]. 2017 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.textura.org/archives/j/jirasek_parallelworlds.htm.
- *Jan Jirásek: works* [online]. In: Musica Mundana [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://musica-mundana.com/jirasek-jan-works/?v=928568b84963>.
- *Jirásek Jan* [online]. In: Music Base [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.musicbase.cz/composers/374-jirasek-jan/>.
- *Jirásek Jan* [online]. In: musica.cz [cit. 25. 1. 2020] Dostupné z: https://web.archive.org/web/20130619231139/http://www.musica.cz/skladatele.php?id_skladatele=181.
- JIRÁSEK, Jan. *Jan Jirásek píše...* [online]. 28. 6. 2011 [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.consort.cz/jan-jirasek-pise/>.
- KACZMARCZYK, Stanislav. *Ježíš, ne César!* [online]. In: Reformace.cz [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.reformace.cz/reformace-c-5/jezis-ne-cesar>.
- *Karafiátovi Broučci přezimují v Divadle J. K. Tyla* [online]. In: Česká televize 16. 11. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2975984-karafiatovi-broucci-prezimuji-v-divadle-j-k-tyla>.

- KOCOURKOVÁ, Lucie. *Premiéra České baletní symfonie II – především hudební zážitek* [online]. 20. 04. 2014 In: Opera Plus [cit. 7. 4. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/premiera-ceske-baletni-symfonie-ii-predevsim-hudebni-zazitek/>.
- *Komorní skladby* [online]. [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/komorni/>.
- *Korán 2, 115* [online]. In: Quran [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://quran.com/2/115>.
- *Levita* [online]. In: Wikipedia [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Levita>.
- MAREČEK, Petr. *Dostal email od klasika a potkal mládě krokodýla* [online]. In: MF DNES 14. 5. 2019 [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/dostal-email-od-klasika-a-potkal-mlade-krokodyla/>.
- *MusicOlomouc* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.musicolomouc.cz/#archiv1>.
- NACHMILNEROVÁ, Eva. Jan Jirásek [online]. In: Die Music in *Geschichte und Gegenwart* [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.mgg-online.com/article?id=mgg16550&v=1.0&rs=mgg16550>.
- NĚMEČKOVÁ, Adéla. *JAN JIRÁSEK: Hudbu složil, Českého lva dostal* [online]. In: Quartier 11. 9. 2018 [cit. 29. 1. 2020]: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-hudbu-slozil-ceskeho-lva-dostal/>.
- NOVÁK, Petr. *V Plzni měla světovou premiéru opera Broučci Jana Jiráskova* [online]. In: Klasika Plus 14. 10. 2019 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://klasikaplus.cz/reflexe-2/item/2289-v-plzni-mela-svetovou-premieru-opera-broucci-jana-jiraska>.
- *Olga Jelínková zazpívá světovou premiéru kantáty Juraje Filase v přímém přenosu ČRo Vltava* [online]. [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.motlova.cz/2534/olga-jelinkova-zazpiva-svetovou-premieru-kantaty-juraje-filase-v-primem-prenosu-cro-vltava/>.
- *Óm mani padmé húm* [online]. In: Wikipedia [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%93m_mani_padm%C3%A9_h%C3%BAm.
- *Opera* [online]. [cit. 4. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/opera/>

- Ostravské dny [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.newmusicostrava.cz/cz/nezarazene-clanky/2183-program-festivalu-ostravske-dny-2019.html>.
- *PARALELNÍ SVĚTY* [online]. In: Smetanova Litomyšl [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.smetanovalitomysl.cz/cs/historie-festivalu/50-o-festivalu/historie-festivalu/minule-rocniky/smetanova-litomysl-2011-porady/1744-paralelni-svty>.
- *PARALLEL WORLDS* [online]. In: Nanova records [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6101/>.
- PEARCE, Geoff. *Absolutně skvělé* [online]. Sydney 2017 [cit. 29. 2. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/music-and-vision-recenze/>.
- *Podzimní festival duchovní hudby* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.podzimni-festival.cz/>.
- *Postmoderna* [online]. In: Wikipedia [cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Postmoderna#V%C3%BDznamn%C3%AD_sklada_tel%C3%A9.
- *Redakce a kontakty* [online]. In: Divadelní noviny [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/redakce-a-kontakty>.
- ROZTOČILOVÁ, Pavlína. *Když je klukům do zpěvu nabídne tři premiéry* [online]. In: Pardubický deník 26.3.2019 [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: https://pardubicky.denik.cz/kultura_region/kdyz-je-klukum-do-zpevu-nabidne-tri-premiery-20190326.html.
- *Sborové skladby* [online]. [cit. 5. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/sborove/>.
- SLEZÁK, Milan. *Hannibal ante portas? Ženy se sbíhají do chrámů a netvor spí na zemi, přikryt jen pláštěm* [online]. In: iROZHLAS [cit. 4. 3. 2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/rceni-pod-rentgenem-milan-slezak-hannibal-ante-portas_1809090708_mls.
- STEHLÍK, Luboš. *Jan Jirásek: interview pro časopis Harmonie* [online]. 5. 1. 2001 [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/jan-jirasek-interview-pro-casopis-harmonie/>.
- *Svatováclavské slavnosti* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://svs.sdh.cz/>.

- *Symfonické skladby* [online]. [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <https://janjirasek.com/skladby/symfonicke/>.
- ŠPALKOVÁ, Gabriela. *Broučci Jana Jiráka jako meditace o konečnosti lidského života* [online]. 14. 10. 2019 In: Opera Plus 14. 1. 2020 [cit. 6. 3. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/broucci-jana-jiraska-jako-meditace-o-konecnosti-lidskeho-zivota/>.
- ŠPALKOVÁ, Gabriela. *Jan Jirásek: Nechtěl jsem psát operu pro děti* [online]. In: Opera Plus 01. 11. 2019 [cit. 23. 3. 2020]. Dostupné z: <https://operaplus.cz/jan-jirasek-nechtel-jsem-psat-operu-pro-deti/>.
- *Velikonoční festival duchovní hudby* [online]. [cit. 25. 1. 2020]. Dostupné z: <http://www.velikonocni-festival.cz/>.
- *WHEN THE SOUL SPEAKS* [online]. In: Nanova records [cit. 10. 2. 2020]. Dostupné z: <https://www.navonarecords.com/catalog/nv6205/>.
- ZAJÍČEK, Libor. *Baruch Haba* [online]. In: Slovníček Jidiš-Čeština [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: <http://www.jdl.czechian.net/jidisslovnicek.html>.
- *Žalm 14, 3* [online]. In: Bible [cit. 23. 12. 2019]. Dostupné z: <https://my.bible.com/cs/bible/15/PSA.14.B21>.
- *Žalm 51* [online]. In: Wikipedia [cit. 10. 3. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDalm_51.

Rozhovory

- Rozhovor autorky s Janem Jiráskem ze dne 21. 3. 2020.

Emailová korespondence

- Emailová korespondence autorky s Janem Jiráskem ze dne 25. 3., 15. 4., 21. 4. 2020.
- Emailová korespondence autorky s Jiřím Skopalem ze dne 30. 3. 2020.